

Ta številka glasila je precej prosvetno pedagoško orientirana. Temu pa ni botroval slučaj. Zaključuje se šolsko leto, ko dokončno »pokopujemo« stari sistem izobraževanja, poleg tega pa je šolanje zaključila tudi generacija »usmerjenih«. Tudi pomembni kulturni mejnik beležimo v Verigi, saj naš pevski zbor letos praznuje deseto obletnico ustanovitve.

Rekli bi, da sta to pač dogodki, ki je zanju prav, da jih glasilo zabeleži, ker se to spodobi, kaj več pa na temu ni.

Toda ali je res tako?

Že uvodnik prejšnje številke se je bežno dotaknil »kulta neznanja«, ki morda največ pripomore k sedanji krizi. Srečujemo se tudi z odstotnostjo kulture, ne kulture v tistem vrhunskem pomenu ustvarjanja ali poustvarjanja, pač pa kulture v medsebojnih odnosih, v odkrivanju hinavščine, farizejstva in predvsem lažne socialne, ki je morebiti kulminacija naše nekulture.

Poskusimo stvari razčistiti postopno, da bodo jasne in dokazane in ne bodo zvenele kot aktivistične fraze in »opozorila«.

V kakšni povezavi sta znanje in gospodarstvo? Preden se lotimo tega vprašanja, moramo povedati, da izobrazba, torej formalno zaključena šola, še ni porok znanju. Z druge strani je treba reči, da je vsakršno nenačrtno pridobivanje znanja drago, neracionalno, predvsem pa počasno in nepopolno. Zato so si ljudje nekoč v zgodovini pač izmislili šole. Seveda se pojavlja tudi vprašanje večje ali manjše učinkovitosti izobraževanja, ki rezultira v boljšem, večjem in ustreznejšem znanju, ali obratno. Tu pa se pojavi stična točka med gospodarsko uspešnostjo in izobraževanjem. Stičnost te točke pomeni, da boljša ali slabša izobrazba vseh zaposlenih v splošnem pomeni boljše ali slabše gospodarstvo. Iz tega bi preprosto — pravzaprav naivno — lahko sklepali, da naše gospodarstvo šepa zaradi prenizke izobrazbe zaposlenih. Vendar je možnih še nekaj drugačnih zaključkov: pogledjmo si jih. Ena od možnih razlag je nekvalitetno izobraževanje, ki ne daje znanja. Druga možna razlaga je v tem, da tisti z izobrazbo v gospodarstvu niso dovolj vplivni, naslednji razlog bi bil v tem, da gospodarstvo naleti na toliko ovir izven sebe, da si z lastnim znanjem ne more pomagati.

Katerikoli teh pojasnil človek »vzame v roke«, se mu zdi verjetno. In če se nam zdi

jo verjetna vsa naštetja pojasnila, potlej lahko vzroke gospodarske krize iščemo v spletu vseh naštetih vzrokov. Pa vendar je tudi vse naštetje pomanjkljivo, težko dokazljivo, saj je šolanih ljudi dovolj, pravijo preveč, toliko preveč, da je izobrazbena struktura nezaposlenih boljša od te strukture zaposlenih.

»Kdo bo pa delal, če bo vse izobraženo? je modno vprašanje mojstrsko mislečih.

Če stvari le pogledamo od blizu, da vsako naštetih pojasnil svoj delež k temu, da se znanje ni uveljavilo v združenem delu. Nivoja izobrazbe ne pomeni le število tehnikov in inženirjev, pač pa normalna izobrazbena piramida, ki je v našem gospodarstvu pošastno vodenoglava. To pomeni, da znotraj večine podjetij ni »odjemalcev znanja«, da je torej snovalcev dovolj, tisti, ki bi snovanja, ideje in načrte razumeli, pa imajo za to premalo znanja. Spet pa je mnogo tistih, ki zaradi svojega neznanja vse ideje, novosti zavračajo. To so kadri brez formalne, toda z dejansko močjo odločanja (delovodje, skupinovodje), kategorija zaposlenih torej, ki odklanjajo vse, česar ne zna in ne razume, tega pa je žal zelo, zelo veliko. Njihova moč je prevladujoča predvsem zaradi tega, ker se zelo dobro ujema s podrejenimi in načrtno negujejo situacijo neznanja svojih vazalov, saj bi jih ti sicer lahko prerasli, to pa jim uspeva zaradi znanne duševne »lenobe« večine zaposlenih.

Takšna dinamika povsem onemogoča prodornost tistih, ki znanje imajo, da postanejo zgolj reproduktivci in snovalsko jalovi. To je torej grob in morda poenostavljen vzročni model našega kulta neznanja, ki bomo za njim želi še desetletja, tudi če ga takoj odpravimo, v kar dvomim, saj se v njem prav udobno živi.

Tudi kultura ni povsem izven tega konteksta. Opisana dinamika namreč pospešuje

specifične medsebojne odnose, ki rezultirajo v ne-kulturi obtoževanj, obračunov in negiranju vsega pozitivnega. Iz svobodne menjave uprizarjamo množične procese obtožb in obramb brez dokazov, kajti dokazi v kulturi neznanja ne

štejejo. Še celo kulturo samo postavimo pred tribunal in ji evidentiramo knjige (ne prebrane), proslave in druge prereditve. Prešernova Nova pisarija je dobila časovno, njegove Rovtarske Atene pa krajevno opredelitev.

Desetletnica našega mešanega zbora je izjema opisanih razmer, saj gre za kvaliteto poustvarjanja, ki ni le povprečje. Le da petje ne bo prav zaradi izjemnosti propadlo, kar je usoda mnogih in mnogoterih izjem.

Okrogla miza

Sedmo okroglo mizo smo organizirali ob koncu šolskega leta, ki je pravzaprav prelomno. Priče smo zadnji generaciji maturantov, torej absolventov starega srednjega šolstva, obenem pa bodo začeli z delom prvi absolventi triletnih programov novega usmerjenega izobraževanja. To je prilika, da se kritično ozremo na triletno prakso novega sistema izobraževanja in na vse spremembe, ki jih je prinesel.

K okrogli mizi smo povabili Pavla Noča, direktorja DO, Cirila Ažmana in Draga Šiftarja kot »porabnika izobraževanja«, Staneta Mihelčiča, predsednika Centra usmerjenega izobraževanja, Milana Krivca in Jožeta Pfajfarja kot izvajalca prakse v Verigi in Marjanca Golmajer, Konstantina Krebsa, Boštjana Tomana, Aleša Ježka, Janeza Gaborja ter Tomaža Ankersta, ki so naši štipendisti. S strani uredništva smo sodelovali Miloš Janša, Ivanka Korošec in Franci Čop.

Uredništvo:

Mogoče je najbolje, da se za začetek naredi primerjava med starim sistemom izobraževanja na srednji stopnji in novim, usmerjenim izobraževanjem.

Mihelčič:

Razlika med programi v obeh sistemih je precejšnja, predvsem v praktičnem delu. Za ilustracijo naj navedem, da je bilo po starem sistemu tedensko v vseh treh letnikih 45 ur prakse, sedaj pa je le 27,5 ure. Tudi v samih delovnih organizacijah opozarjajo, da je praktični pouk preveč zanemarjen. Za stopnjo zahtevnosti V, to so prejšnji tehniki, ocenjujem, da je novi program zahtevnejši. Praktičnega usposabljanja je v triletnem programu dejansko premalo, to pa predvsem na račun fonda ur v prvem letniku, ko imajo predmete, katerih znanje kasneje ne rabijo.

Uredništvo:

Na vsem svetu se pojavlja dilema ali usposabljati široko —

nuditi široko teoretično izobrazbo in s tem dati možnost praznorenja znotraj proizvodnje, ali delavce ozko specializirati. Glede na opremljenost naših šol je specializacija dokaj vprašljiva?

Mihelčič:

Težave nastopijo že v prvem letniku, ko so v istem oddelku učenci z različnimi predznanji, ko se selekcionira na osnovi matematike, fizike in tujega jezika za tri ali štiriletni program.

Uredništvo:

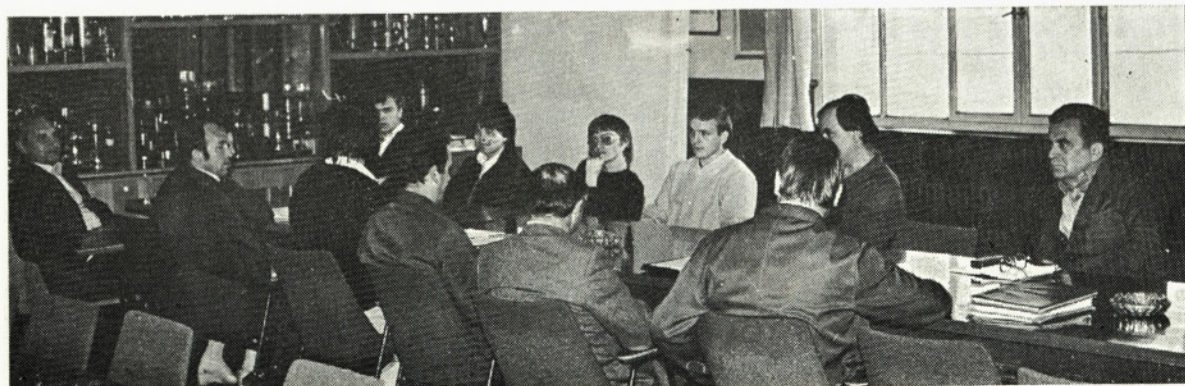
Kaj šolniki pričakujete od prvih absolventov usmerjenega izobraževanja?

Mihelčič:

Menim, da se bo dalo nekatere pomanjkljivosti sistema odpraviti v času pripravništva.

Uredništvo:

Kako pa učenci, ki končujejo šolanje, računate, da boste kos nalogam v proizvodnji?

Ankerst:

Imamo malo prakse. Usmerjeno izobraževanje je preveč široko. Iz šole bi morali prinesiti več znanja za posamezne operacije dela. Kar zadeva prakso, smo jo več odnesli iz delovne organizacije.

Mihelčič:

Za posamezne operacije je predvideno v programu tako malo ur, da je po delavnici neprestana hajka.

Uredništvo:

Kaj pa o tem mislite tisti, ki ste šli skozi stari sistem izobraževanja?

Golmajer:

Sama sem obiskovala gimnazijo, ki mi je omogočila široko splošno izobrazbo in ocenjujem, da to izobraževanje ni bilo stran vržen čas.

Krebs:

Moje mnenje je, da je sistem usmerjenega izobraževanja slab. To dokazuje tudi praksa na Hrvaškem, ki je daljša in oni se poskušajo vrniti na stari sistem.

Siftar:

Na Hrvaškem uvajajo 2-letno srednjo šolo (desetletko). V začetku reforme so bile tudi pri nas take ideje. Naša šola je usmerjena, v prvem letniku so skupaj, dalje so usmerjeni. Zavedati se moramo, da šolanje ni samo tri leta, ampak moramo zraven računati še šest mesecev pripravniške dobe. Odgovornost DO je, da pripravniško prakso organiziramo kvalitetno. Prej je po treh letih šolanja učenec prišel za stroj in samostojno delal. Sedaj pa vseh šest mesecev potrebuje mentorja in šele potem bo lahko naredil izpit in bo usposobljen za samostojno delo. Ta del reforme prihaja zdaj na nas. Zelo dobro se bomo morali pripraviti. Splošno izobrazbeno osnovo imajo zdaj boljše kot prej. Če dodamo še kvalitetno prakso, bomo lahko dobili boljše, kvalitetnejše delavce za naše potrebe.

Noč:

Štipendisti veste, da smo se odločili za širok krog izobraževanja, ker želimo zagotoviti domače kadre. Imamo okrog 150 štipendistov, to je 11 odst. na število zaposlenih. V občini smo po številu štipendistov prvi. Za tak širok krog smo se odločili z določenim namenom. Ta kader bo z nami in za nami vlekli voz Verige naprej. Ta način izobraževanja dá širše znanje na določenih področjih, o tem ni dvoma. Tisti, ki ostane na stopnji IV in pride v DO, se šele začne specializirano izobraževati. Učenci so združeni v prvem letniku in za tistega, ki misli dokončati samo triletni program je zanesljivo nesmiselno

izgubljati ure s predmeti kot so tuji jeziki in podobno, za tiste, ki nameravajo študij nadaljevati, pa je to nekaj drugega. Danes noben diplomirani inženir s kateregakoli področja ne more shajati brez znanja tujih jezikov. Imamo veliko opravka s tujimi ljudmi, tu je področje investicij, nabava strojev, zasledovanje napredka tehnologije, za to je potrebna tuja literatura. Znanje jezika pa zdaj še zdaleč ni tako kot prej.

Uredništvo:

Kljub temu pa nekatere izkušnje usmerjenega izobraževanja vendarle imamo. Te so pozitivne. Fantje, ki so lani prišli iz skrajšanega programa, so se odlično obnesli. Kako jih ocenjuje proizvodnja?

Ažman:

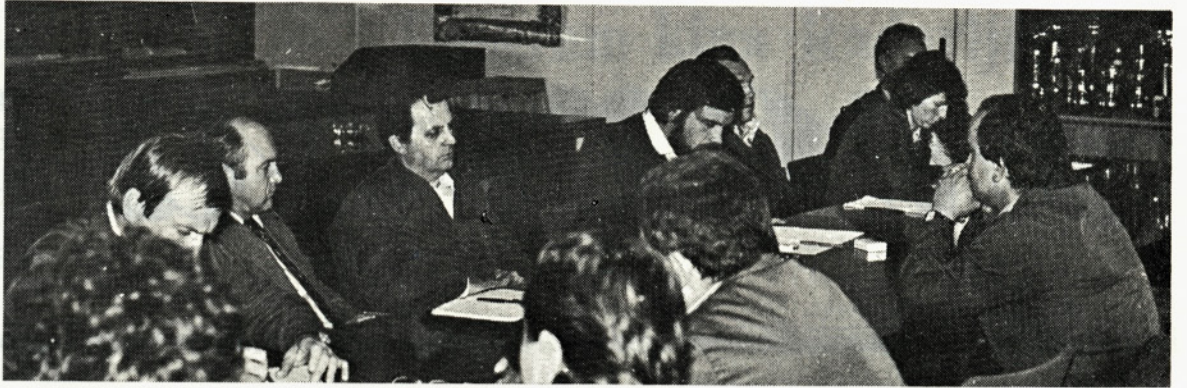
Če primerjamo, so učenci, ki so prišli iz dvoletnega programa sigurno kvalitetnejši delavci kot tisti, ki smo jih pobrali s ceste. Pri praktičnem delu ni kakšnih posebnih odstopanj med njimi. V primerjavi s starim programom opažamo, da imajo manj tehničnega znanja, npr. risanje. V proizvodnji sicer tega ne rabi, rabi pa čitanje delavniških risb. Mentorji in inštruktorji so se potrudili, da so tem mladim ljudem predstavili tehnološki proces. V prvem letu se učenec seznanja z dvema tehnološkima operacijama, drugo leto pa z naslednjima dvema, tretje leto pa je že usmerjen v tisti poklic, ki naj bi ga opravljal. Obvezna praksa traja 360 ur in veliko pripomore k usposobljenosti. Odvisno pa je od posameznika, nekateri so izredno prizadevni, vmes pa so tudi »luftarji« kot povsod. Če ocenjujemo tiste s ceste in tiste iz šole, je bistvena razlika med njimi.

Uredništvo:

Še vedno se pogovarjamo v stilu klasičnega odnosa izvajalec—porabnik. V usmerjenem izobraževanju je tudi proizvodnja izvajalec. Vsega od šol ne moremo pričakovati, konec koncev je večina prakse na plečih združenega dela. Za praktično usposabljanje smo od šole prevzeli štafetno palico v tovarnah.

Pfajfar:

Največ bremen je na meni. Naša praksa je taka, da vedno, ko se pojavi nekaj novega, že vpijemo, da je slabo. To so vpijeli tisti, ki stvari niti poznali niso in tudi tisti, ki so bili odgovorni za novost. Vsi v DO se moramo zavedati, da je učenec naš štipendist tri leta, ne pa da se nanj spomnimo šele tedaj, ko ga sprejemamo v delovno razmerje. Graditi moramo začetki že v prvem letniku na proizvodnem delu. Že takrat bi se

morali zavedati, da bodo to naši delavci. Če smo proizvodno delo trikrat zanemarili, je kasneje to težko nadoknaditi. Trdim, da ni toliko razlik med starim in novim sistemom, kolikor jih napihujemo. Če je učenec stvar vzel resno in če je bila praksa v DO dobra, ni bistvenih razlik v usposobljenosti. Po starem načinu so se učenci specializirali. Fantje, ki so bili specializirani za orodjarja, je bilo težko preusmeriti npr. za rezkalce. Zdaj pa imamo tri leta časa in postopek dopolnjujemo. Ogromno breme je na mentorjih. Sami vidimo, kako pomembno je, kakšnega mentorja učenec dobi, od tega zavisi, kako se usposobi. Na začetku je bilo zelo težko, sedaj pa je iz meseca v mesec boljše, kvaliteta raste. Fantje naj sami povedo, kakšna razlika je bila v prvem letniku in zdaj.

Uredništvo:

Ali bo Veriga in gospodarstvo tem nalogam kos?

Čop:

Imamo 30 mentorjev, ki so formalno usposobljeni. Znanje so si pridobili in ga pokazali na izpitu. Vendar je treba za to imeti talent in voljo. Mentorji pokrivajo posamezna področja, vendar ugotavljamo, da nekateri niso dobri. Problem so tudi kompetence med delovodji, mentorji in skupinovodji.

Pfajfar:

To bomo peljali naprej, o tem ni vprašanje, vprašanje je le, kako kvalitetno. Kako bomo vodilno strukturo lahko spreminjali. Dostikrat je težava v tem, ker smo zanemarili kadrovanje. Ni vse diploma in delovno mesto.

Mihelčič:

ŽIC sodeluje z 28 delovnimi organizacijami, vendar je sodelovanje z Verigo najboljše glede organiziranja proizvodnega dela in izpeljave delovne prakse.

Ankerst:

V Vijakarni, kjer sediš pri stroju, se ne naučiš dosti. Ko sem bil na praksi pri Prezlju in v TIO, so se zame dosti zavezeli in sem pridobil dosti znanja.

Melink:

Od vsakega mladega človeka ki prihaja v našo DO, veliko pričakujemo. Tendenca našega razvoja v industriji, ki uporablja malo surovin in ima večjo zahtevnost dela. To bo treba hitreje uresničevati, praksa pa je pokazala, da je ovira materialna plat, druga zadeva pa je naša tradicija in naše razvade. Ko se odločimo, da bomo stvar izpeljali, gre v praksi vedno težko. Ko kasneje te procese analiziramo, ugotovimo, da je ovira v tem, ker je vsak pripravljeno narediti le toliko kot doslej, nihče ni pripravljen stopiti izven svojih okvirov. Nove generacije, ki prihajajo na delo, imajo veliko odgovornost. Imeti morajo širino in drugačne poglede. Mlademu človeku je treba zato dati dobre mentorje. Bojim se, da bi takemu človeku, ki ima sicer dosti splošnega znanja, privzgojili slabe delovne navade. Delavec potem ne more doseči naših pričakovanj in postane »cokla«. Premalo poudarjamo stalnost in nerekinnost izobraževanja. Sledimo novim tehnologijam in postopkom in prav v tehniki smo priče naglemu razvoju, ki se dogaja v razvitem svetu, pri nas pa gre bolj počasi. Ta preobrazba je prepuščena delovnim sredinam za posamezna področja. Glede sprememb v šolskem sistemu mislim, da morajo izhajati iz tega, kar družba potrebuje. Združeno delo bi moralo imeti veliko vpliva, do zdaj pa je bilo preveč pasivno. Vsa stvar je bila na strokovniških, ki so to zadevo pripravili. S svojega stališča so dobro pripravili, ni pa bilo sodelovanja porabnikov. Osebnostem sem za to, da bi bolj počasi šli s temi spremembami. Pozitiven pri tem je interes posameznika, ki močno spodbuja zadevo. Najsvetlejša točka je, da ni privilegijev šolanja in štipendiranja. Treba je dati možnost vsem, selekcija v celotnem procesu se že naredi. Tisti, ki so nadpovprečni, naj bi šli naprej.

Uredništvo:

Združeno delo je pri ustvarjanju pogojev in formuliranju zahtev zatajilo na celi črti. Tako se pogosto lovimo pri osnovnih rečeh prakse in proizvodnega dela in če ni še dobrega mentorja, stvar kaj lahko postane kritična.

Krivec:

Ob nastopu prakse učenci začno spraševati reči, ki bi jih morali vedeti. Začnejo z vprašanjem, kaj bodo delali, ne vedo, za kaj se bodo usposobili. Zanima jih, kateri tozdi jih štipendira. Zanima jih končna ocena praktičnega pouka, kako je z dnevnikom, kako se piše in kdaj ga mora prinesiti. Na men-

torje pridejo običajno več kot trije učenci, kar je preveč. Ko začnem učenca uvajati v delo, mu najprej razložim tehnologijo dela, potem pa preizkusim, kakšno je njegovo teoretično znanje. Večina nima zadosti teoretičnega znanja. Ta pade na mentorje. Učenci nikoli niso bili problem glede discipline. Takoj jim je treba povedati, kakšna so pravila igre. 80 ur je premalo, da bi jim lahko nudili osnovne stvari. S tem je izredno veliko dela. Poskušam učence razporediti na delo, ki ga opravljajo boljši delavci, vendar se jih navadno delavci branijo (zaradi norm ali pa je po sredi stimulacija). Glede dnevnika pa — vsaj osnove bi morali vedeti. V dnevniku opisuje delovne naloge, a o njih nima niti pojma.

Ježek:

To je težko narediti, če še nisi nikoli pisal dnevnika. Tudi glede znanja je za nas težko; v drugem letniku imamo 2 uri risanja, to je res premalo.

Mihelčič:

Veliko manj je ur za risanje kot v starem programu. Zdaj dobivajo o tem le splošno znanje.

Pfajfar:

Glede dnevnikov: nikar ne zganjajmo administracije, le kratka vsebina je važna.

Melink:

Vsi tehnični ljudje moramo znati dati tehnično poročilo, zato da informacijo lahko posredujemo tudi drugim, moraš se znati izraziti. Vidimo, da naši diplomirani inženirji v nalogi čudovito napišejo, povedati pa ne znajo. Važno je, da stvar zna zapagirati in jo narediti zanimivo.

Siftar:

V TIO smo imeli organizirano prakso za 26 učencev I. letnika. Delali so v montaži enostavna opravila, pakirali so priključke, filtre, glušnike. Del učencev (9) je bil vključen v prototipno delavnico, a tam so izgubljali čas. Boljše bi bilo, če bi jih usmerili v montažna dela, kjer bi ga seznanili s proizvodnjo in šele nato, ko bi imeli nekaj kovinarske prakse, lahko delajo v zahtevnem delovnem procesu. Isto velja za Orodjarno, po prvem letniku tu ne more delati, po drugem in tretjem pa že. Glede na razliko v zahtevnosti dela je lahko imela velika večina najvišjo oceno, v prototipni delavnici pa ne, tam smo od njih preveč pričakovali, ocena je bila nižja. V triletni praksi bi jih morali tako usmerjati:

- I. letnik — montaža,
- II. letnik — ročna delavnica,
- III. letnik — strojna in prototipna delavnica.

Učenec se takoj seznanja z delovnim procesom od najenostavnejših do kompliciranih del.

Čop:

V šestih mesecih se lahko usposobi za enostavna dela, diplomirani inženir se bo v tem času težko usposobil. Zdaj ne bodo več vstopali direktno v risalnico, konstrukcije so polne. Treba bo organizirati način, da bo zamenjava kadrov boljša in kvalitetna. Reševati bomo skušali probleme, da so ljudje po birojih premalo povezani s procesi, tehnologi ne vedo, kako se dejansko dela. Namen je tak, da bo skozi proizvodnjo šel vsak od diplomiranih inženirjev, da spozna ves potek. To ni nujno zaradi zapiranja možnosti zaposlovanja, ampak tudi zato, da se lahko ta počasna ladja premakne. Znanje se pri nas ne ceni. Malikuje se neznanje. Premik je izredno počasen. Od vas bodočih kadrov pričakujemo, da bo premik. To pomeni, da bo tisti, ki bo urejevalec v Verigarni, šel delat najprej na te stroje, šele potem jih bo lahko popravil. To vas čaka. Kako se boste s tem sprijaznili? Strojni inženir bi moral iti skozi vse faze v tozdu. Vrtni red inženirjev, ki bodo šli iz proizvodnje v pisarne bo definiran z uspešnostjo dela.

Siftar:

Izdelati moramo zelo natančen program — če govorimo o strojnem inženirju, ki bo šel v projektivo — do sedaj je šel direktno na tablo, tega drugega nikjer ne delajo in tudi pri nas smo spoznali, da to ni dobro. Pot ga mora voditi preko montaže, kontrole, spoznal se bo s celotnim procesom proizvodnje in z vsemi napakami. Dalje bi moral v prodajo in šele tako formiran pride v projektivo.

Pfajfar:

Prvi pripravniki bodo prišli, za te fante je program narejen. Vsak je seznanjen z njim pred samim začetkom dela. Nakazali ste, skozi koliko procesov bi morali in tudi koliko mentorjev bi morali imeti. Dogaja pa se nasprotno. Hočemo privedi določena delovna mesta. Interesi tozdov so taki, da bi ga najraje zaplombirali na določenem delovnem mestu.

Čop:

Naša naloga je, da naredimo pripravniške programe, potrditi jih mora gospodarska zbornica. Uvajanje v delo je več kot šest mesecev pripravništva, to lahko traja dve ali tri leta. Težko pa je narediti kriterije, kdaj je kdo sposoben nekaj sprojektirati.

Golmajer:

V delovno organizacijo bom prišla približno čez eno leto. Na fakulteti dobivamo samo teorijo, zato se mi predlagani način ne zdi slab. Najprej moram vedeti, kaj boš delal, nekaj narisati kar tako je nekaj drugega kot vedeti, kam to spada in kako se to uporablja. Če delaš tam, pa o tem veš in spoznaš tudi probleme. Četudi sem ženska, sem že delala za strojem. Vedno več žensk se odloča tudi za strojništvo.

Uredništvo:

Problem je menjati miselnost in stališče, gre za menjavo statusa. Kako boste študenti ob začetku dela na to reagirali?

Krebs:

Tak način je v redu. Koristi ti pri delu. Če hočeš kaj sprojektirati, moraš vedeti, kaj sploh dela proizvodnja. Pri delu se je treba izkazati. Če se izkažeš, napreduješ, sicer ostaneš tam.

Pfajfar:

Primer z električarji je bil tak, da so bili fantje užaljeni in se jim je zdelo za malo in so šli iz DO. Pri tem je prisotna tudi miselnost staršev.

Čop:

Če vzamemo električarje, ki so šli na strojno varjenje, lahko ugotovimo, da je krmiljenje bolj zanimivo kot pa gipsanje v elektro delavnici, drugega pa v prvem letu dela tako ne bo delal. Prej nismo mogli imeti strokovnjakov na strojih, sedaj pa jih bo zadosti. Stroj je vreden 5 milijard din in je prav, da ga upravlja strokovnjak.

Melink:

Prisotna je vedno večja modernizacija proizvodnje in avtomatizacija sistemov, dobivamo kompleksne naprave, ki nadomeščajo človeka. Z njimi je treba znati ravnati. Občudujem ljudi, ki so se priučili brez prehodnih osnovnih znanj. Ampak to je trajalo 10—15 let in bili so zelo angažirani pri delu. Zdaj pa ne bo treba več čakati 10 do 15 let, ampak bo treba hitro imeti ustreznega delavca. Treba je spreminiti odnos do dela. Če vzamemo našo toplotno obdelavo — mojstri bodo inženirji, ravno tako na avtomatskih postrojenjih. Projektant ne more delati brez tistih v proizvodnji — potrebno je sodelovanje na vseh ravneh. Dobil sem v roke neko analizo glede napredovanja in glede na vedno višje zahtevnostne stopnje se profil strokovnjakov močno spreminja. Kjer je proizvodnja popolnoma avtomatizirana, je potrebno 60 odstotkov visokokvalificiranega kadra, da to proizvodnjo lahko obvladuje. To je povezano tudi s spremembami v nagrajevanju. Mlade ljudi skrbi težka gospodarska situacija. Moramo jim vliti nekaj optimizma, saj vse tudi ni tako slabo in smo prevečkrat do vsake zadeve preveč kritični. Povedati jim je treba, da jih bomo zelo potrebovali. Če bomo hoteli imeti novo proizvodnjo, bomo morali imeti nove ljudi. To pomeni, da jim veliko zapujemo. Kar se obstoja in razvoja tiče, se pota odpirajo. V tej fazi, ko smo se povezali v DO, ko so se postavili ob stran interesi tozdov, smo se odločili za nove poti, za boljše perspektive. To je povezano s finančnimi sredstvi, opreti se bomo morali na lastne zmožnosti.

Uredništvo:

Ali smo kadre in štipendiranje ustrezno planirali?

Pfajfar:

Veriga je imela prakso preko svojih možnosti. Združeno delo radovljiške občine je do prakse gluho. Ker smo imeli dva do trikrat več praktikan-

tov, taka praksa ne more biti kvalitetna. Naval iz šol je velik. Nekateri mentorji so dobri, na vseh področjih pa mentorstvo ni kvalitetno pokrito. Treba je razumeti tudi šolnike, ki učencev nimajo kam dati. Če bi Veriga organizirala prakso le za štipendiste, bi svoj delež že pokrili.

Siftar:

Veriga je pri uvajanju usmerjenega izobraževanja največ naredila.

Ažman:

Združeno delo, ki določena sredstva vlaga v izobraževanje, računa, da bo iz tega črpalo kadre. Dogaja pa se tudi obratno — delovne organizacije, predvsem pa manjši obrati, delavnice in privatniki — iščejo samo že formirane kadre, vanje pa nič ne vlagajo. S tem, da

jim nudijo boljše OD, jih zvabijo iz DO. Tako vse breme izobraževanja nosijo delovne organizacije.

Čop:

To se jim splača — štipendija za štiri leta znaša 200.000 din in če mu nekdo ponudi ta denar, da pride delat k njemu, bo vsak, kdor ni neumen, šel. Družbeni mehanizmi so taki, da tega ne regulirajo.

Pfajfar:

Zelo pomembno je, da se vsi vključimo pri tem, ne pa da iščemo, kaj bi kdo moral delati. Mentor mora zahtevati disciplino, te pa ne more, če sam ni discipliniran. Dostikrat so bili primeri, da so bili mentorji neustrezni, odnosi pa zanemarljivi. Učenec mora pravočasno to povedati. Medsebojni stik je zelo šibka točka povezave med

študenti, mentorji, DO in šolo. Pravilne in pravočasne informacije so zelo pomembne.

Takšno je torej stanje ob prelomnici izobraževanja. Predvsem drži nesporna resnica, da novince, ne glede iz katere šole in stopnje prihaja, morajo v prvih mesecih dela boleti noge od dela v proizvodnji in ne glava od silne teorije. Druga pomembna stvar, ki se kaže, pa je v tem, da je del rednega usmerjenega izobraževanja prenešen v tovarne, te pa tega izvajajo ali ne — kakor se jim zdi. Od tako zastavljenega sistema resnično ne moremo pričakovati čudeža, še posebej pa ne, ker, kot so povedali udeleženci okrogle mize, ne gre toliko za široko usposobljenost absolventa, pač pa za ekstenzivnost predmetnikov brez vsakršne poglobljenosti.

Proizvodnja v maju

V maju smo proizvedli skupno 1.892 ton izdelkov, kar je za 1 odst. več kot je bilo planirano. Eksterna proizvodnja predstavlja 59 odst. skupne proizvodnje, dosežena pa je v višini planirane. Interna proizvodnja je količinsko za 3 odst. višja od planirane. Plan eksterne količinske proizvodnje sta presegle Vijakarna in Verigarna, planirano interno proizvodnjo pa Sidrne verige. Planirane skupne proizvodnje količinsko ni dosegla Kovačnica. Vrednostno je na nivoju delovne organizacije presežen plan eksterne in skupne proizvodnje, interna proizvodnja pa je 6 odst. pod planirano. Planirana skupna vrednostna proizvodnja je presežena v Vijakarni, Sidrnih verigah in v TIO. V Vijakarni, Sidrnih verigah, Orodjarni in v TIO je presežen tudi plan eksterne proizvodnje, medtem ko je vrednostna interna proizvodnja višja od planirane le v Sidrnih verigah in v Kovačnici.

V Vijakarni je proizvodni plan dosežen v kg 106 odst., v kosih pa 107 odst. V strukturi plan ni dosežen zaradi okvare valjčnih avtomatov pri lesnih vijakih Ø 3,1 — 3,5 mm,

zaradi cinkanja pri krovnih vijakih ter zaradi pomanjkanja delovne sile pri hanger vijakih. Odprema je dosežena v višini 94 odst.

Verigarna vrednostno plana ni dosegla, presežen pa je plan količinske proizvodnje. V strukturi plan ni dosežen zaradi velikih popravil strojev pri ročno varjenih verigah do Ø 4,5 mm, pri snežnih verigah za osebna in tovorna vozila zaradi cinkanja, pri snežnih verigah za traktorje in pri zaščitnih verigah pa zaradi pomanjkanja naročil. Odprema je za 1 odst. nižja od planirane.

Sidrne verige so presegle planirano vrednostno proizvodnjo, količinsko pa plan ni dosežen samo pri eksterni proizvodnji, ki je za 7 odst. nižja od planirane. Plan ni dosežen zaradi pomanjkanja kapacitet pri odgorevno varjenih verigah Ø 13—20 mm, zaradi pomanjkanja opreme pa pri odgorevno varjenih verigah nad 37 mm. Odprema je za 11 odst. višja od planirane.

Kovačnica v maju količinsko ni dosegla planirane proizvodnje, vrednostno pa je presežen plan interne proizvodnje. Plan ni dosežen pri od-

kovkih serijske izdelave zaradi pomanjkanja materiala pa tudi naročil. Nekoliko nižja od planirane je tudi proizvodnja dvoverzičnih transporterjev zaradi pomanjkanja verig. Odprema je dosežena v višini 94 odstotkov.

TIO je v maju presegel vrednostni plan eksterne proizvodnje za 24 odst. V strukturi plan ni dosežen pri pnevmatskih razvodnikih zaradi pomanjkanja kapacitet in delno materiala. Odprema je dosežena 72 odst.

V orodjarni je plan skupne proizvodnje vrednostno dosežen v višini 59 odst. Plan ni dosežen pri orodjih iz jekla zaradi priprave polproizvodnje in pomanjkanje kapacitet termične obdelave. Predvsem pri orodjih iz trde kovine pa plan ni dosežen zaradi pomanjkanja naročil. Odprema je dosežena 61-odstotno.

Tudi v Vzdrževanju vrednostni plan ni dosežen. Plan ni dosežen prevsem pri izdelavi osnovnih sredstev. Odprema je dosežena 88 odst.

Vrednostni in količinski podatki o proizvodnji po tozdih za mesec maj so razvidni iz naslednjih tabel:

Količinska proizvodnja za maj

v tonah

TOZD	Eksterna proizvodnja			Interna proizvodnja			Skupna proizvodnja		
	plan	dosež.	ind.	plan	dosež.	ind.	plan	dosež.	ind.
Viakarna	252	267	106	—	—	—	252	267	106
Verigarna	386	401	104	11	1	9	397	402	101
Sidr. verige	318	296	93	704	743	106	1022	1039	102
Kovačnica	164	152	93	39	32	82	203	184	91
DO Veriga	1.120	1.116	100	754	776	103	1874	1892	101

Vrednostna proizvodnja za maj

v 000 din

TOZD	Eksterna proizvodnja			Interna proizvodnja			Skupna proizvodnja		
	plan	doseženo	indeks	plan	doseženo	indeks	plan	doseženo	indeks
Viakarna	42.880	46.883	109	1.160	1.100	86	44.040	47.883	109
Verigarna	63.420	60.413	95	4.179	2.053	49	67.599	62.466	92
Sidrne verige	45.840	62.579	137	56.432	56.761	101	102.272	119.340	117
Kovačnica	42.021	36.849	88	8.950	12.960	145	50.971	49.809	98
Orodjarna	1.115	1.339	120	12.739	6.772	53	13.854	8.111	59
Vzdrževanje	294	46	16	16.783	14.953	89	17.077	14.999	88
TIO	29.511	36.588	124	1.161	496	43	30.672	37.084	121
DO Veriga	225.081	244.697	109	101.404	94.995	94	326.485	339.692	104

Uvoz opreme za proizvodnjo rudarskih verig

Pričujoči prispevek je prirejena naloga, ki jo je direktor zagovarjal v šoli za zunanjetrgovinske delavce GZ v Radenjih. Zaradi aktualnosti in pomembnosti smo ga zaprosili za objavo v našem glasilu.

1. UVOD — PREDSTAVITEV DO VERIGA LESCE

1.1. Razvoj Verige Lesce

SŽ Veriga Lesce je bila ustanovljena kot Tovarna verig Lesce že v letu 1922, in sicer kot delniška družba. Proizvodni program so sestavljale v začetku verige, kasneje pa tudi razni kovinski izdelki ter oprema za poljedelstvo. Proizvodnja Verige je bila v predvojnem obdobju odvisna od svetovnih gibanj, pri čemer je bil posebno opazen vpliv svetovne krize v letu 1931. Delovni ljudje so se tudi v tej tovarni ubadali s podobnimi problemi kot po vsej Jugoslaviji in ni slučaj organiziranje splošne stavke v letu 1936.

Tovarna je bila ob koncu druge svetovne vojne skoraj popolnoma porušena in je bilo v letu 1945 potrebno pričeti znova. Že v letu 1949 je proizvodnja presegla najvišjo predvojno raven. V kasnejših povojnih letih je bil program razširjen z vijaki, sidrnimi verigami in v letu 1976 z elementi in sistemi industrijske pnevmatike in hidravlike.

1.2. Samoupravna organiziranost

Danes je v DO združenih sedem tozdov z naslednjim proizvodnim programom:

TOZD Vijakarna: proizvodnja vijakov za potrebe lesne industrije,

TOZD Verigarna: proizvodnja vseh vrst verig do Ø 13 mm ter vseh vrst opremeljenih verig,

TOZD Sidrne verige: proizvodnja sidrnih verig do Ø 100 mm ter tehničnih verig nad Ø 13 mm,

TOZD Kovačnica: proizvodnja odkovkov za potrebe proizvodnje vseh verig, izdelava pomorske opreme ter odkovkov za traktorsko industrijo,

TOZD TIO: proizvodnja elementov in sistemov industrijske pnevmatike in hidravlike,

TOZD Orodjarna: izdelava orodij za lastne potrebe in za prosto prodajo,

TOZD Vzdrževanje: vzdrževanje opreme in objektov ter osnovna strojogradnja,

DSSS: opravljajo naloge skupnega pomena.

DO Veriga Lesce je tipičen predstavnik kovinskopredelovalne industrije, ki v njem združuje delo 1380 delavcev. Dokaj homogena proizvodnja zagotavlja sigurnost zaposlenim, zahteva pa obsežno in ši-

roko pripravljalo dejavnost. V slovenski kovinskopredelovalni industriji je oprema stara, odpisanost znaša kar 86 odst., podobni podatki veljajo tudi za DO Veriga.

Bodoča usmeritev DO je v proizvodih, ki bodo zahtevali manj vložnega materiala, v njih bo vložnega več dela, dohodkovna uspešnost pa boljša. To zagotavljajo proizvodi industrijske pnevmatike in hidravlike, proizvodi za industrije in energetike ter proizvodi orodjarstva in strojogradnje.

1.3. Izvozna usmeritev

DO Veriga se je pričela vključevati v mednarodno delitev dela prvič v letu 1960, organiziran pristop pa beležimo od leta 1965 naprej. Realizacija izvoza po posameznih obdobjih pa je naslednja:

Leto	(v 000 \$)
1965	810
1970	1.506
1975	4.472
1980	5.900
1984	6.000 plan

Tako proizvode Verige danes srečujemo na vseh koncih sveta, najpomembnejša tržišča pa so: Zahodna Nemčija, Nizozemska, Švedska, Vzhodna Nemčija, Poljska, ČSSR, Bolgarija, Romunija, ZSSR, Iran, Irak itd. Zastopanost naše DO ni slučajna, saj po velikosti spada med deset največjih proizvajalcev verig v Evropi.

2. ANALIZA STANJA RUDARSKIH VERIG

2.1. Predstavitev problema

V premovalnikih se za transport premoga uporabljajo posebni transporterji, v katerih so najvitalnejši del transportne verige, ki jih predpisujejo standardi JUS C.H4. 200 in DIN 22 252. Zaradi izrednih zahtev so te verige izdelane iz visokokvalitetnih mikrolegiranih jekel, izdelujejo pa se na specialnih upogibalnih in varilnih strojih. To zahteva proizvodnjo v Jugoslaviji obvladuje le SŽ Veriga Lesce, tako je proizvodnja premoga in v celoti jugoslovanska energetika v pomembni meri odvisna od uspešnosti proizvodnje pri nas.

V osnovi v ta proizvodni program spadajo rudarske verige od Ø 14 mm do Ø 30 mm, ki se uporabljajo, kot je bilo že omenjeno, za proizvodnjo transporterjev in del za vzdrževanje transportnih naprav.

2.2. Analiza stanja

Do današnjega obdobja so obseg prodaje rudarskih verig določale proizvodne kapacitete ne pa odraz potreb trga po teh proizvodih. Odnos in obnašanje do porabe trdih goriv kot energetskih medijev pa je šele v današnjem času dobil pravo vrednost.

Pregled prodaje rudarskih verig od Ø 14 mm do Ø 30 mm

je razviden iz tabele, in sicer za obdobje od 1977 do 1983 (v 000 kilogramov):

Leto	domači trg	izvoz	skupaj
1977	360	229	589
1978	431	62	493
1979	479	23	502
1980	616	74	690
1981	828	28	856
1982	628	33	661
1983	754	—	754

Nihanje prodaje v posameznih letih je odraz nestabilne proizvodnje, ki je posledica iztrošenosti strojev in razmeroma zahtevnih velikih popravil. V preteklem obdobju so naši porabniki tekoče primanjkljaje pokrivali z uvozom verig iz Zahodne Nemčije, Poljske in Italije.

2.3. Obstoječa strojna oprema in kapaciteta

Za proizvodnjo rudarskih verig so odločujoči varilni stroji, ker trenutno niso kritične kapacitete na upogibanju. Pri tem pa velja omeniti, da domačih proizvajalcev tovrstne opreme ni in smo vezani izključno na uvoz iz Zahodne Nemčije in Švedske.

Obstoječi varilni stroji so naslednji:

vrsta stroja	letu nabave
MRP I	1960
MRP II	1969
MRP III	1973
Miebach I	1975
Miebach II	1975
MRP IV	1979

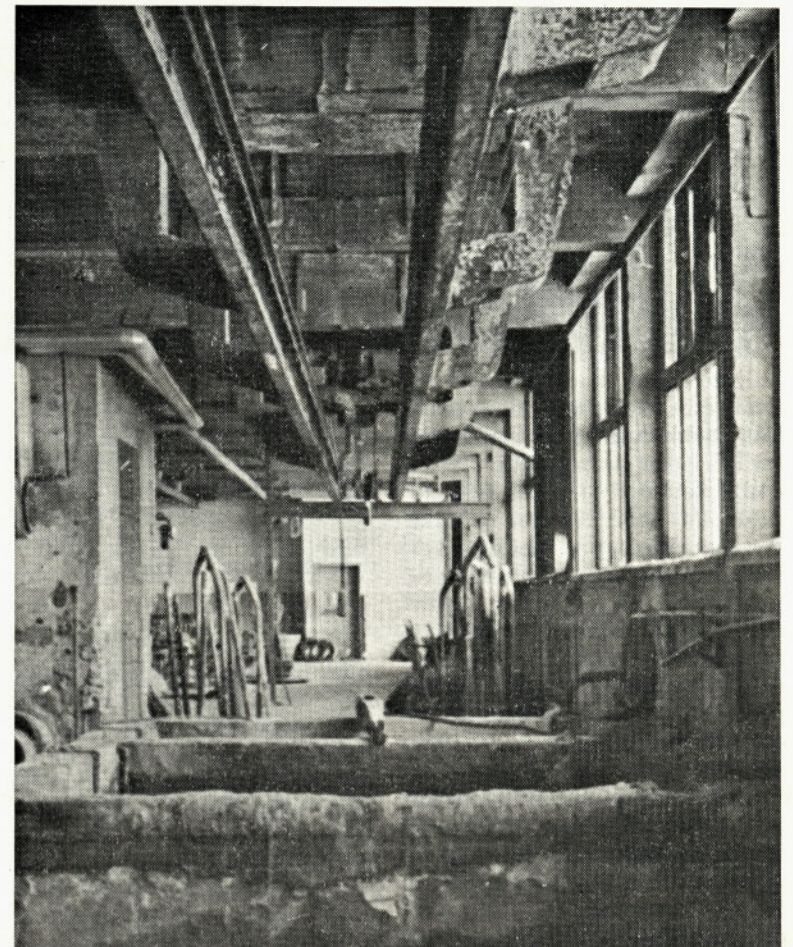
Kot je razvidno iz tabele, se imenovana proizvodnja odvija na 6 varilnih strojih, od katerih je eden star že 24 let, drugi pa 5 let. Sigurnost proizvodnje na tako zastarelem strojnem parku je problematična in se bo z leti še zmanjševala z izločanjem popolnoma dotrajanih strojev po naslednji predvideni dinamiki (v 000 kg):

letu	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
000 kg	852	660	660	420	240	240	240

3. OCENA POTREB DOMAČEGA TRGA DO LETA 1990

S pomočjo ankete je bila izdelana natančna analiza potreb jugoslovanske energetike po rudarskih verigah. S časovno zamaknjenostjo se zvišuje tudi dimenzijsko območje, saj naj bi tudi naše rudarstvo postopoma prehajalo na modernejšo tehnologijo z enoverižnimi transporterji, ki pa zahtevajo debelejšee verige.

Potrebe so za področja Ø 14 mm do Ø 18 mm naslednje (v 000 kg):

To je bilo nekoč

letu	domači trg
1984	1.156
1985	1.215
1986	1.262
1987	1.313
1988	1.354
1989	1.404
1990	1.455

Pri teh potrebah pa niso upoštevane izvozne možnosti, saj znaša količina vsakoletnih povpraševanj s samo konvertibilnega področja do 500.000 kg.

Stroj	Dimenzijsko območje (Ø mm)	Priključna moč (KVA)
1. Varilni stroj	10—16	90
2. Upogibalni stroj	13—20	15
3. Varilni stroj	13—26	250
4. Upogibalni in varilni komplet	10—16	215
5. Vlečni stroj	—28	90

4. REŠITEV PROBLEMA

4.1. Izbrana oprema in kapaciteta

Po analizi stanja strojne opreme je popolnoma jasno, da leži rešitev problema povečane proizvodnje rudarskih verig v

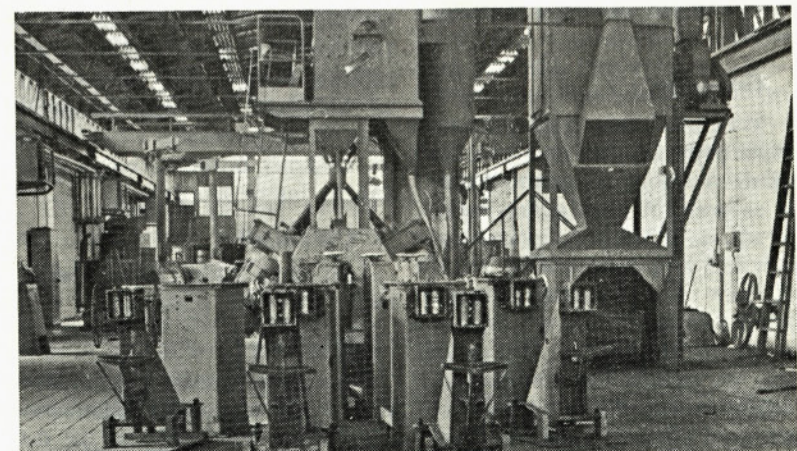
nabavi novih strojev, ki pa jih lahko uvozimo le iz nekaterih zahodnih držav.

Pri izbiri tehnologije smo se odločili za novo strojno opremo, ki ne pomeni sprememb v tehnologiji izdelave, konstrukcijska zasnova pa teži k višji produktivnosti dela, sposobnosti varjenja zahtevnejših legiranih jekel in zanesljivosti pri obratovanju. Izbrana strojna oprema pa je naslednja (zaradi poslovne tajnosti ni naveden proizvajalec stroja in ne tip stroja):

S predpostavko, da bi uredili vse formalnosti pri uvozu opreme pravočasno in z upoštevanjem dobavnih rokov proizvajalcev, bi bil zagon vseh strojev mogoč najkasneje v drugem polletju leta 1985.

4.2. Uskladitev zmogljivosti s potrebami po realizaciji investicije

Pri količinskih pokazateljih je upoštevano uvajanje novih

Danes je tako

strojev in kapacitet novih strojev s terminskim izločanjem dotrajanih strojev. Osnovno vodilo pri izbiri novih kapacitet je oskrba domače energetike in s tem nadomeščanje potrebnega uvoza rudarskih verig. Odvečne kapacitete, ki so sicer potrebne zaradi dimenzijskega območja, pa bi lahko nudili v izvoz, pri tem pa je obratovanje novih strojev predvideno dvoizmensko do leta 1986, dalje pa troizmensko. Tabela nam po letih nudi naslednje podatke (v 000 kg):

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Stari stroji	852	660	660	420	240	240	240
Novi stroji	—	560	1100	1350	1650	1650	1650
Skupne kapacitete	852	1220	1760	1770	1890	1890	1890
Potrebe iz tč. 3	1156	1275	1262	1313	1354	1455	1455
Možen izvoz	—	—	498	457	536	435	435

Iz tabele je razvidno, da bo leta 1984 in 1985 še kritični, nadalje pa bi instalirane kapacitete omogočale tudi izvoz.

5. NADOMEŠČANJE UVOZA IN MOŽNI IZVOZ

Podatke iz predhodne točke z upoštevanjem kvalitete, ki jo bomo dosegli le na novih strojih, nam dajo količine, s katerimi nadomeščamo uvoz, prav tako pa možne izvozne količine. Cena teh verig po podatkih iz marca leta 1984 znaša v Zahodni Nemčiji 2 \$/kg. Pri tem pa moramo upoštevati, da so železarne v SOZD SZ v stanju oskrbeti surovine v zadostni količini in potrebni kvaliteti, kar dokazuje dosedanje delo in že vodeni razgovori.

Nadomeščeni uvoz in možen izvoz sta količinsko in vrednostno prikazana v spodnji tabeli:

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Nadomeščeni (000 kg)	852	1120	1262	1313	1354	1455	1455
Uvoz (000 \$)	1704	2440	2324	2626	2708	2910	2910
Izvoz (000 kg)	—	—	498	457	536	435	435
Izvoz (000 \$)	—	—	996	914	1072	870	870
skupaj							
vsi (000 kg)	852	1220	1760	1770	1890	1890	1890
stroji (000 \$)	1704	2440	3520	3540	3780	3780	3780
Skupaj							
le novi (000 kg)	—	560	1100	1350	1650	1650	1650
stroji (000 \$)	—	1120	2200	2700	3500	3500	3500

Sama tabela po letih prikazuje devizne prihranke jugoslovanske energetike, ki jih omogočajo nameravane investicijske naložbe v DO Veriga Lesce. Za samofinanciranje strojne opreme pa je pomembna tudi izvozna usmeritev, ki bo ustrezni finančni konstrukciji omogoča pokrivanje deviznih sredstev iz lastnih virov.

NALOŽBE V PROIZVODNJI RUDARSKIH VERIG

Za strojno opremo so bile že sklenjene predpogodbe in je bila s tem dogovorjena že fiksna cena z določenim opcijskim rokom. Prav tako je bila že sklenjena okvirna pogodba s tujim partnerjem o pogojih petletnega financiranja, ki določa 15 odst. predplačila, 85 odst. vrednosti pa se kreditira na 5 let in obrestuje z obrestmi 8 odst.

Fiksne vrednosti za posamezne stroje so:

Stroj	Območje (Ø mm)	Vrednost (\$)
1. Varilni stroj	10—16	341.993
2. Upogibalni stroj	13—20	219.619
3. Varilni stroj	13—26	428.087
4. Upogibalni in varilni komplet	10—16	471.723
5. Vlečni stroj	—28	181.703
Skupno		1.643.125

Obveznosti po posameznih letih z upoštevanjem pogojev

Leto	Anuitete
1984	246.496 (avans)
1985	349.802
1986	349.802
1987	349.802
1988	349.802
1989	349.802

Po primerjavi obveznosti iz gornje tabele in izvoza iz tabele v poglavju 5 je razvidno, da se investicija devizno pokriva v letih 1985 do 1989, iz drugih virov je treba izvesti le plačilo 15-odst. avansa v letu 1984, kar pa ni problematično s stališča obsega dosedanjega izvoza in že sprejetih deviznih obveznosti.

7. ZAKLJUČEK

Namen te naloge ni bil ugotavljanje dohodkovne uspešnosti

Leto	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
petletnega financiranja pa so naslednje (v \$):							

sti proizvodnje rudarskih verig, ampak smo izhajali iz potreb in možnosti deviznega financiranja. Pri obravnavani investicijski nameri smo izhajali le iz nekaterih dejstev, ki so predvsem pomembna za celotno jugoslovansko energetiko, in sicer:

— vedno večji del jugoslovanske energetike temelji na tridih gorivih — premogu,

— pri jamskih kopih premoga so nepogrešljivi rudarski transporterji z najvitalnejšim delom — veriga;

— DO Veriga Lesce je edini proizvajalec rudarskih verig v SFRJ in proizvodnja teh verig teče na šestih starih strojih,

— z nakupom predvidenih strojev v celoti rešimo problem rudarskih verig, za naslednje desetletno obdobje ni potreben nikakršen uvoz, del celo lahko namenimo izvozu,

— DO Veriga že razpolaga s postrojenji priprave materiala za verige in postrojenji za toplotno obdelavo in je naložba izključno v čisto proizvodnjo verig,

— surovina je zagotovljena iz domačih virov,

— DO pokriva nastale devizne obveznosti iz lastnih virov,

— proizvodnja, ki nadomešča uvoz rudarskih verig predstavlja čisti devizni prihranek jugoslovanske energetike in je dolgoročno značaja,

— naložba je v skladu z dolgoročnimi usmeritvami DO Veriga Lesce.

Na podlagi takih zaključkov so dali svoja pozitivna mišljenja:

— Republiški komite za energetiko,

— Splošno združenje za energetiko,

— Opšte udruženje rudnika uglja SFRJ,

— IS skupščine občine Radovljica,

— Medobčinska gospodarska zbornica za Gorenjsko.

Iz vsega gornjega upravičeno pričakujemo pozitivna mišljenja vseh ostalih odločujočih faktorjev in realizacijo naložbe po predvidenem terminskem planu.

Zahtevne naloge na področju izvoza

Ko smo lansko leto prodali za 5 mio \$ izdelkov na tuji trg, smo ugotovili, da je bil izvoz kljub 6 odst. povečanju v primerjavi z letom 1982 povprečen, da pa se je negativni trend padanja izvoza po letu 1981 končno ustavil. Zato smo smelo zastavili izvozni načrt, ki predvideva 5,88 mio \$ izvoza, od tega je 3,38 mio \$ na konvertibilni in 1,5 mio \$ na klirinški trg. Planirani izvoz predstavlja skoraj tretjino celotne eksterne prodaje.

Optimističen načrt potrjuje izvoz v prvih petih mesecih, ki je kljub 25 odst. zaostajanju za linearnim planom, kar je predvsem posledica cikličnega in sezonskega nihanja izvoza, 25 odst. večji od lanskoletnega izvoza v enakem obdobju. Čeprav za pokritje plana konvertibilnega izvoza manjka okrog pol mio \$ naročil, je zaradi večjih klirinških naročil skupni plan že pokrit. Računamo pa še na dodatna konvertibilna naročila — predvsem snežnih verig.

Poleg osnovne naloge, kako uresničiti načrtani obseg izvoza, bo v bodoče treba nujno rešiti problem regionalne usmeritve izvoza in nizke kvalitete stopnje izdelkov, ki jih izvažamo.

Analiza izvoza Verige v zadnjih 20 letih kaže na močno navezanost na trg socialističnih držav, kamor smo letno plasirali od 70 odst. do 79

odst. izvoženega blaga. Osnovni razlogi za to so:

— pomanjkanje naših izdelkov na tem tržišču,

— manjša zahtevnost glede kvalitete,

— visoke prodajne cene,

— ne preveč zahtevni dobavni roki.

Tolikšna odvisnost je nevarna, ker se pogoji zunanjetrgovinskega poslovanja z državami SEV kaj lahko hitro spremenijo. Povečanje izvoza v zahodne razvite države in DVR, ki bi uravnotežilo izvoz po področjih, je zato nujen. To pa ne bo lahka naloga, Zahodni trg je zasičen z izdelki iz našega proizvodnega programa, povpraševanje v DVR pa je zaradi prezadolženosti, kljub deficitarnosti naših izdelkov v teh državah, manjše kot je bilo v preteklosti. Edina možnost je prodor s kvaliteto, zmernimi cenami in solidnim poslovanjem. To pa pomeni, da je za tujega kupca veljavna le svetovna cena in ga ne zanimajo naše težave ob podražitvi repromaterialov, da bo ponudbo dobil v nekaj dneh in ne v dveh tednih kot je običajno pri nas, da bo odpredna blaga v dogovorjenih rokih, da bo kvaliteta blaga brezhibna... Marsikaj bo še treba spremeniti v Verigi, da bomo dosegli samo to, kar zahodni razviti svet smatra za osnovne poslovne navade.

Drugi nič manjši problem je v tem, da izvažamo večinoma izdelke navadne kvalitete, za katere je zunanji trg pripravljen plačati razmeroma nizko ceno na enoto teže. Zaskrbljujoč je podatek, da več kot tri četrtine prodaje na tuji trg predstavlja izvoz standardnih lesnih vijakov in navadnih metrskih verig. Ker ima konkurenca zaradi nižjih cen vhodnih surovin prednost, mora biti v prihodnje v izvozu več kvalitetnih, zahtevnejših izdelkov, kjer bomo poleg materiala in dela, izvažali tudi znanje. Res je velika cokla razvoju kvalitetnih izdelkov zastarel strojni park, resnica pa je tudi, da smo premalo naredili na tem področju.

Velike možnosti izvoza so še v dvigu produktivnosti, boljši kvaliteti proizvodov, intenzivnejši in kvalitetnejši obravnavi tujih partnerjev, reklamami, itd. Čeprav bo potrebno še mnogo storiti na področju izvoza, pa ne smemo pozabiti na uspehe, ki so bili doseženi.

— Lani smo 28 odst. blaga prodali v 24 različnih držav.

— SZ, Romunija, Madžarska so bile še pred dvema letoma stalni kupci naših verig, ki so povprečno kupili letno okrog 1,5 mio \$ naših izdelkov. Zaradi restriktivne uvozne politike so se nam vrata na ta tržišča trenutno zaprla. Kljub temu smo uspeli pridobiti bistveno večja naročila na Poljskem in DDR, ki so ta izpad kompenzirala.

— Slabo prodajo snežnih verig v ZRN in doma zaradi dveh zaporednih slabih zim je skoraj v celoti nadomestil izvoz v Iran in Nizozemsko, kjer se tudi v prihodnosti kažejo velike možnosti prodaje.

— V dveh letih se je izvoz pnevmatike povečal za petkrat.

Pri izvrševanju prevzetih izvoznih obveznosti se moramo vsi delavci Verige zavedati, da Izvoz za Verigo ni alternativa, ampak nujnost, kajti:

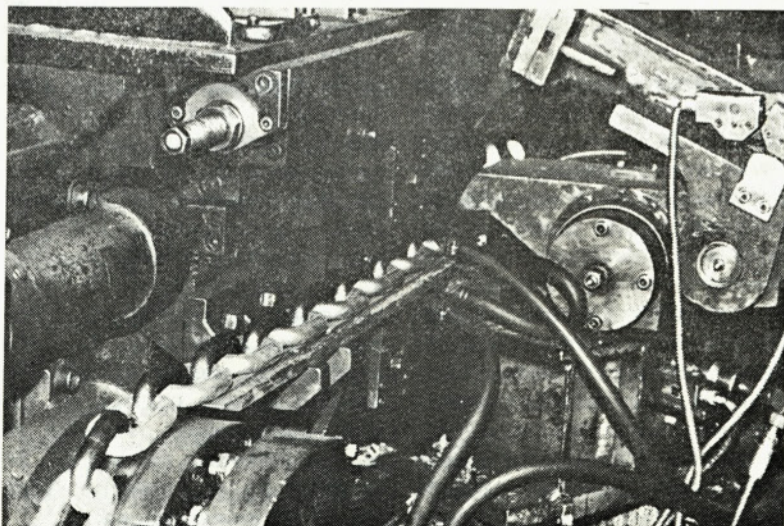
1. zaradi pomanjkanja jekla na domačem trgu, več kot četrtino potreb, predvsem žice nižje kvalitete, krijemo z uvozom iz Poljske in CSSR;

2. za razvoj in obstoj DO je nujna nabava opreme in rezervnih delov, ki je možna le z zahodnega konvertibilnega področja;

3. kapacitete DO skoraj na vseh področjih so večje od potreb domačega trga in je prodaja na tuje tržišče nujnost;

4. izvoz in srečanje s tujo konkurenco pospešuje dvig kvalitete.

Z angažiranjem celotnega kolektiva in ob intenzivni podpori družbe bodo zahtevne izvozne naloge lahko uresničene.

Voda v Lescah bo

Že nekaj let je v Lescah problematična oskrba z vodo. To najbolj občutijo krajanje v okolici Osnovne šole in pa stanovanj v višjih nadstropjih stanovanjskih blokov. V zvezi s tem problemom je bilo že dosti povedanega in napisanega. Še zlasti v lanskem poletju, ko smo preživljali hudo sušno obdobje, je bilo stanje izredno kritično. Številne upravičene pritožbe krajanov že v preteklih letih in tudi letos so bile naslovljene na Krajevno skupnost Lesce, ki naj bi sodelovala pri reševanju problema. Tako je skupščina Krajevne skupnosti že lani sprejela sklepe, da se mora vprašanje oskrbe z vodo v Lescah rešiti.

Voda naj bi pritekla v Lesce iz Radovne. To varianto je potrdila skupščina Samoupravne interesne skupnosti. Že v letošnjem letu naj bi se začelo z izgradnjo. Dela bodo potekala v dveh fazah. Najprej bo zgrajena prva faza, to je od Radovne do Bleda (do Jermanke), nato pa druga faza — od Jermanke do hipodroma v Lescah. Seveda s tem problemom pomanjkanja vode v Lescah še ne bi bil dokončno rešen. Nov vodovod bi morali v končni fazi pripeljati od hipodroma do zajetja v Hrašah. Gradbena dokumentacija se že pripravlja. Tako je za izvedbo gradbenih del v prvi fazi izdano gradbeno dovoljenje, za drugo pa še ne. Vrednost celotne investicije je 160 — 180 milijonov din. Za te namene bodo koristili sredstva, ki se že tretje leto zbirajo v obliki prispevkov za komunalo, vendar se ne koristijo, ker investicije niso bile dokončno pripravljene.

O problemih oskrbe z vodo v Lescah je bilo že dosti razprav na vseh nivojih. Tako je 3. maja 1984 predsednik Krajevne skupnosti sklical širši sestanek, na katerem je bila osrednja točka oskrba z vodo. Poleg predstavnikov krajevne samouprave so sodelovali tudi poslovodni organi delovnih organizacij, ki delujejo na območju Lesce, direktor Komu-

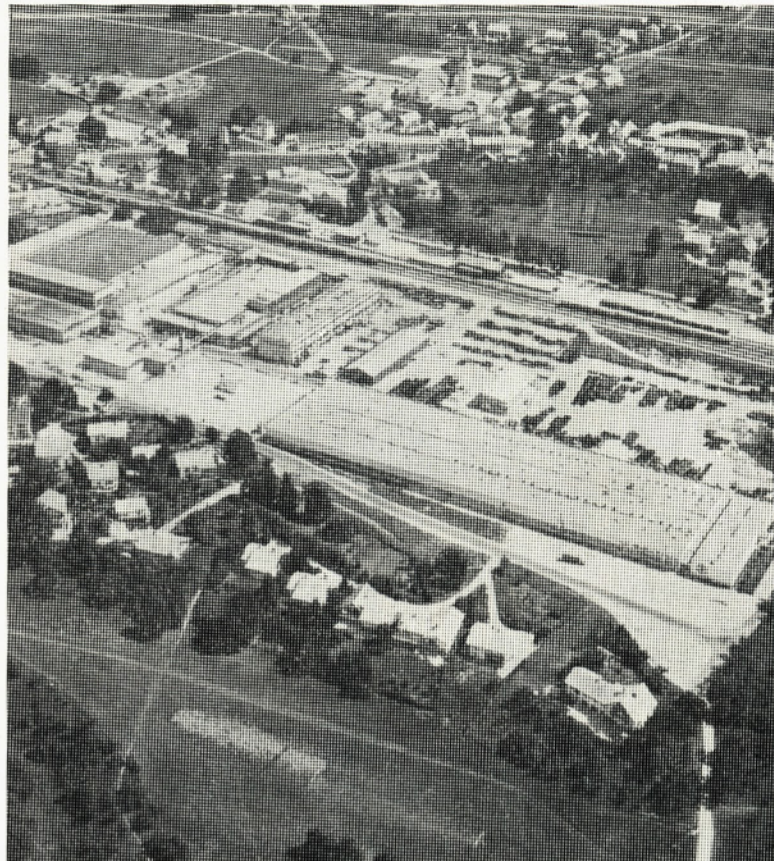
nalnega gospodarstva Radovljica, predstavniki samoupravne interesne komunalne skupnosti, direktor Alpdoma, predsednik Izvršnega Sveta Občine Radovljica, predsednik komiteja za gradbeništvo in uprava vodovoda Radovljica. Sestali so se torej vsi tisti, ki imajo kaj besede pri urejanju takih stvari, kot je oskrba z vodo. Zaradi slabe oskrbe z vodo niso prizadeti le sedanjí prebivalci Lesca, ogrožena je tudi novogradnja. Začetek izgradnje stanovanjske soseske Center je pogojen s komunalno urejenim zemljiščem, pri tem pa je voda eden od glavnih faktorjev. Sredstva za izgradnjo stanovanj so zbrana v okviru Stanovanjske skupnosti in izgubljajo svojo vrednost zaradi visokih podražitev, namesto, da bi se porabila za namene, v katere so zbrana. Da bi se pa z izgradnjo pričelo preden se reši vprašanje vode, ni sprejemljivo, saj bo poraba vode zaradi novih stanovanj bistveno večja. Pri uporabi vode je naša delovna organizacija eden od največjih potrošnikov. Že več let se zavedamo tega problema in ga skušamo reševati.

Učinkovita rešitev bi bila izgradnja krogotoka. Tako bi privarčevali pitno vodo, saj bi industrijska voda krožila. Še zlasti se je potrošnja vode povečala, ko smo aktivirali kompresorsko postajo. Ker nam sredstev za investicije stalno primanjkuje, še nismo začeli z izgradnjo te investicije. Zanj bi potrebovali po sedanjih cenah od 35 — 40 milijonov din. Zaželjena bi bila soudeležba zunanjih udeležencev, predvsem komunalnega gospodarstva, vendar zaenkrat nismo našli na razumevanje. Z manjšo porabo vode v Verigi bi se oskrba bistveno izboljšala, saj je v času, ko ne obratujemo, v Lescah vode dovolj. Glede na razpoložljiva sredstva predvidevamo začetek gradnje krogotoka v 1. 1985. Kljub temu pa smo se aktivno vključili v akcijo varčevanja z vodo, saj smo od 1. 1982, ko smo porabili 578.000 m³, zmanjšali porabo na 485.500 m³ v

1. 1984 (ocena glede na doseženo porabo).

Poraba vode se je povečala med drugim tudi zaradi vselitve novih stanovalcev v Cankarjevem naselju v Radovljici. Tako tudi v Radovljici v sušnih obdobjih občutijo pomanjkanje vode, čeprav ne v taki meri kot v Lescah. Da bi se za letošnje vroče dni bolje organizirali, mora Vodovod Radovljica pripraviti program zapiranja. Tako bi ob določenem času zaprli vodo v Lescah, nato v Radovljici.

O času zapore naj bi bili prebivalci obveščeni, kar bo sigurno povzročilo manj nejevolje kot v preteklih letih. Tako naj bi prestali še leto 1984, v prihodnjem letu pa naj bi se razmere izboljšale. Po zadnjih informacijah je za prvo fazo izgradnje vodovoda iz Radovne že prijavljena investicija, dokončana naj bi bila do maja 1985, še letos pa naj bi začeli tudi z drugo fazo, to

je izgradnjo od Bleda do hipodroma pod Lescami. Pri tem moramo dati priznanje naši krajevni samoupravi, ki je v veliki meri pripomogla k te-

mu, da so se dela v zvezi z izgradnjo vodovoda začela izvajati.

Marjana Kozamernik

Za sindikat ni počitka!

Odmrznitev cen, ukrepi za razbremenitev gospodarstva in vse druge novosti v pogojih gospodarjenja v osnovi ne zahtevajo sprememb ali dopolnitev stališč zveze sindikatov o uresničevanju dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije (6. seja RS ZSS). Zahtevajo pa večjo doslednost in udarnost pri ravnanju številnih sindikalnih organizacij in organov.

Nekateri ofenzivni gospodarski načrti v ozdih predvidevajo ohranitev ali pa povečanje realnih osebnih dohodkov in ravni življenjskega standarda. To bi po nekaterih rezultatih gospodarjenja v prvih treh mesecih opogumljalo. Seveda le, če bomo enako in še bolj uspešno nadaljevali, in pa predvsem, če bomo uspeli ukrotiti inflacijo. Zato bo treba tudi v sindikatu spremljanju rezultatov gospodarjenja letos nameniti še več pozornosti, saj bodo novi ukrepi marsikatero organizacijo združenega dela postavili v težak položaj. Med temeljnimi pogoji za doseganje realno višjega dohodka bo letos obvladovanje stroškovne inflacije. Podražitev energije in transporta seveda objektivno povzročata višji strošek. Vendarle gre za to, da ob tem povečanju stroškov (in cen) v ozdih na cene ne prevajajo vseh opravičljivih in neopravičljivih stroškov. Možnosti za razbremenitev gospodarstva niso samo zunaj gospodarstva! Natančne analize stroškov bi kaj hitro razkrile številne slabosti v nesmotr-

nem poslovanju, gospodarjenju in organiziranosti. Tu lahko sindikat še bolj kot doslej vztraja pri zmanjševanju stroškov.

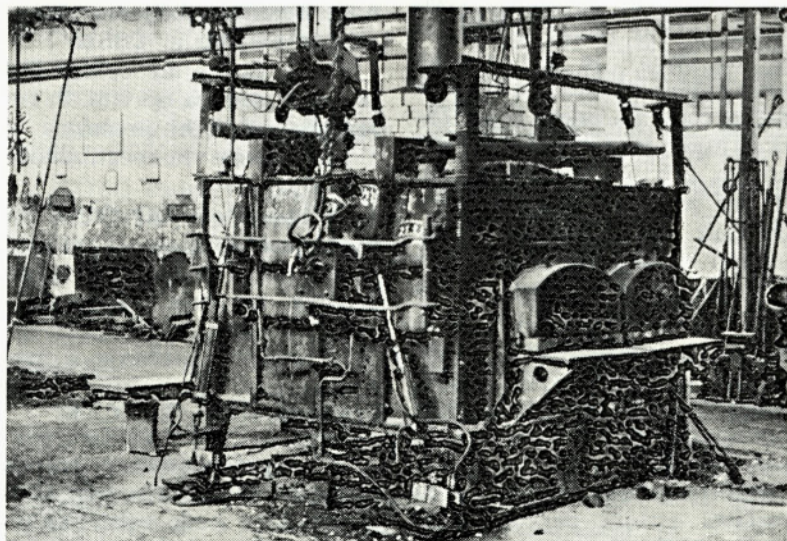
Kako bodo ukrepi vplivali na položaj posamezne organizacije združenega dela in na družbenoekonomski položaj delavcev v njej? Delavci v ozdih lahko po več letih ponovno relativno samostojno oblikujejo cene svojih izdelkov in s tem tudi dohodek. Vendar pa je ta »osvoboditev« prišla v neugodnem trenutku, ko lahko lahko nenadzorovano rast cen in inflacije razvrednoti vsa družbena stabilizacijska prizadevanja. Zato je tudi v sedanjem sistemu primarne delitve in oblikovanja cen še mnogo starega, administrativnega, so kompromisi.

Vendarle mora sindikat v vsakem ozdu takoj predlagati, da ugotovimo, kaj ukrepi prinašajo naši organizaciji, in da presodimo, ali naš gospodarski načrt vsebuje take ukrepe, ki bodo zagotavljali ustrezne proizvodne in poslovne rezultate, da bi omogočili zaustavitev padca osebnih dohodkov. **Druge poti preprosto ni!** Nekateri ozdi v samoupravnih aktih še niso razdelali določila dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka za letos tako, da bodo sredstva za osebne dohodke in skupno porabo odvisna od realno ustvarjenega dohodka in v ustreznem razmerju do sredstev za akumulacijo. Tudi to je aktualna naloga.

Del cen se bo oblikoval s samoupravnimi sporazumi. Sindikat tu lahko da pobude za sporazumevanje v vseh oblikah reprodukcijskih in poslovnih povezav, s tem da naj samoupravni sporazumi temeljijo na skupnem prihodku ali dohodku iz skupnega poslovanja. Precej ozdov vsak mesec najema posojila za izplačevanje osebnih dohodkov. To je najbrž že kar resna motnja v poslovanju in bi moral tak ozd pripraviti program za odpravljanje motenj, kot to zahteva 152. člen zakona o združenem delu. Nasploh je program za zmanjševanje kreditne odvisnosti oziroma za izboljšanje likvidnostnega položaja v dosti ozdih danes nujna. Hitrejše poravnavanje medsebojnih obveznosti in učinkovitejše dohodkovno povezovanje znotraj reprodukcijskih celot in kar najbolj smotrna količina zalog, reprodukcijskih materialov, surovin in gotovih izdelkov lahko pripomorejo k zmanjševanju kreditne odvisnosti oziroma k izboljšanju likvidnosti.

Izgube so naslednji velik problem. Delavci ozdov, ki finančno ne bodo pokrili izgube ne bodo poravnavali svojih obveznosti do dobaviteljev, bodo imeli nižje osebne dohodke. Edina možna pot za kritje izgub pa je zagotovitev čimveč sredstev z večjim združenjem v reprodukcijski oziroma v vseh oblikah dohodkovnih povezav.

O razbremenjevanju gospodarstva je bilo že dosti go-

Deložacija

Konec ali začetek samoupravljanja

Naslov sicer pretirava, vendar mislim, da karakterizira stanje tega področja v našem podjetju, morda pa še kje. Gledam seveda nujno z aspekta svojega delovnega mesta, saj mi še ni bilo dano, da bi bil delegat ali član nekega samoupravnega organa. Moje izkušnje so torej brez dvoma nekoliko pomanjkljive. Vendar pa trdim, da so danes stališča o samoupravljanju, njegovih možnih uspehih ali neuspehih celo manj razčiščena kot pred leti, pri čemer bom za začetek jemal izdajo zakona o združenem delu. Počela se je evforija okrog procedur samoupravnega odločanja, dohodkovnih odnosov, sistemov delitve po delu itd. Vendar ne zato, ker bi bilo delo opravljeno, pač pa se je

vora. Jasno je, da neselektivno zmanjševanje skupne porabe oziroma družbenih dejavnosti ni prava pot. Zlasti zdravstva, šolstva in znanosti pa tudi tiste gospodarske infrastrukture, ki je nujna za hitrejši gospodarski razvoj, ne bi smeli neselektivno krčiti.

Tudi iz sredstev sklada skupne porabe je treba pokrivati številne potrebe selektivno. Ta sklad mora imeti predvsem socialno funkcijo. Se pravi, da je treba zagotoviti sredstva predvsem za regresiranje prehrane med delom, regres za letni dopust in solidarnostne pomoči. Izločiti pa je treba vse izdatke, ki niso nujni. Tam pa, kjer tozdi sklada skupne porabe ne morejo oblikovati iz objektivnih vzrokov, je treba uveljavljati solidarnostno združevanje teh sredstev v delovni ali sestavljeni organizaciji. Delavci, ki so v težkem gmotnem položaju, pa naj bodo oproščeni prispevkov za topli obrok. Regres za letni dopust naj dobijo predvsem tisti delavci, ki ga zaradi gmotnega položaja (vendar ne po svoji krivdi), slabega zdravja ali pa več otrok nujno potrebujejo. Del sredstev za regres za letni odih pa naj bi delavci namenili za vzdrževanje in širitev lastnih počitniških zmogljivosti. Sredstva za solidarnostne pomoči naj bodo v funkcionalni obliki (nakup kurjave, ozimnice, šolskih potrebščin itd.). Tam, kjer so skladi skupne porabe manjši, je za te namene mogoče uporabljati tudi sredstva iz sindikalne članarine. Zaostrene socialne razmere pa še bolj kot doslej terjajo vzpostavitev smotrne skupne evidence prejemnikov socialnovarstvenih pomoči v vseh občinah, prav tako pa tudi čimprejše sprejetje in uveljavitev samoupravnega sporazuma o uresničevanju socialnovarstvenih pravic.

Iz Informacije RS ZSS

nekdo izčrpal, drugi naveličal ali pa so se stvari same po sebi izkazale kot problematične. Morda je čudno, da o tem govorim ravno zdaj in ne ob zaključku koledarskega leta, toda dejanski zaključki večine dogajanj, pa tudi samouprave (če je to sploh nekaj posebnega) so junija, začetki pa septembra.

Zanimiva je primerjava leta 1976 in zadnjih nekaj let. Po urah govorjenja sodeč se je takrat samoupravljalo trikrat toliko kot danes. Zakon o združenem delu je iz politike, ekonomije in organizacijskih ved naredil pravo. Seveda ne zares, toda praksa je pač šla neko svojo pot. Kar naenkrat smo potrebovali v podjetju najmanj pet pravnikov, za tolmačenje božje ali pa svoje volje. Dela je bilo res veliko, toda koliko zares potrebnega? O tem je navsezadnje težko kaj določenega trditi. Če so ljudje ali politiki hoteli, da mora biti vse zapisano, da ni mogoče napraviti koraka brez splošnega akta, nujno seveda v skladu z zakonom in ustavo, če smo se med seboj radi prepirali in si izmikali stolčke, potem je povsem očitno, da je bila pravniška pomoč potrebna. V taki situaciji pa je bilo gotovo vprašljivo, koliko je to prineslo »nove vrednosti«. Dohodkovni odnosi niso bili domena ekonomistov oz. poslovnih organov, pač pa pravnikov, ki v principu nimajo kaj početi s to stvarjo. Danes na žalost niso nikogaršnja domena. O nekem interesnem združevanju dela in denarja ni bilo ne duha ne sluha, pri čemer mislim seveda na posplošene interese tozgov oz. DO kot normalnih gospodarskih subjektov. Vse je potekalo bolj ali manj slučajno, v resnici pa smo se srečevali s stotinami parcialnih interesov, ki z nekim poslovanjem nimajo nobene zveze. Prevladovala je torej neka brezosebna forma v obliki predpisov, sporazumov, pravilnikov in sklepov in težnja tej formi navidezno služiti. Strah pred tem, da se ne bi kaj zgodilo, če prekršimo to formo (ne istočasno tudi zakonitost), je bil in je še dokaj sorazmerno porazdeljen med najbolj in najmanj vodilne. Vsestransko oziranje na nevarnosti v svoji okolici pa zahteva veliko napora in daje malo rezultatov. Na kratko povedano: zapravljali smo čas.

Ni rečeno, da bi se dalo temu izogniti. Morda bodo tudi izkušnje koristne. Današnji čas v Verigi kaže, da pretiravanje z obliko, postopki, navidezno zaščito samoupravnih pravic itd., res nima nikakršnega smisla. Tudi zunanje okoliščine so take, da nas silijo v zmeraj bolj racionalno ravnanje. Z ravnanjem mislim na odločanje o delu in gospodarjenju bodisi samoupravnih organov ali poslovnih in dru-

gih delavcev. Samoupravni organi v Verigi funkcionirajo danes res že dokaj racionalno vendar še vedno le navzven, vsebinsko pa na določenih področjih precej nezainteresirano. Koliko je na tem dobrega ali slabega je zahtevno vprašanje, vsekakor pa ni daleč od resnice, da samouprava ni več tako opevana okvira za dobro poslovanje, kakor se rado govori. Vprašanje je tudi, če je kdaj sploh bilo tako (uradno seveda nikoli). Trdim, da je bila samouprava v preteklosti mnogokrat le izgovor za našo nesposobnost, čeprav istočasno referendumu, ki je predpisan za določen del odločitev pri gospodarjenju, ni mogoče pripisati kaj posebno koristnega. Ravno referendumu so morda tista cokla, ki je pojmu samouprave povzročila dosti škode. Njegov osnovni namen demokratskega odločanja se je iz takih ali drugačnih razlogov spremenil v sredstvo za preprečevanje vsakršnih sprememb in s tem tudi razvoja. Zaradi težavnosti referenduma se ga povsod, in tudi pri nas, izogibajo, saj praviloma soglasno, v organizacijah z več tozdi, ne uspeva več. In tako je skoraj vseeno ali se poskuša odločati na ta način ali se sploh ne odloča. V nobenem primeru ni nič.

Če referendum damo nekoliko ob stran, pa se nam danes pokaže nova slika: dokajšnja nepripravljenost na gospodarjenje z Verigo. Čas kaže na konec nekega obdobja, polnega nesmotrnega trošenja energije in morda na začetek faze samoupravnega odločanja, ki je skoncentrirano na odločilne poslovne in razvojne probleme. Pri tem odločanju pa je glavna teža in odgovornost na strokovnosti. Z drugimi besedami: toliko, kolikor smo poslovodne, strokovne in druge vodilne »strukture« v Verigi sposobne, toliko približno imamo. Redko se zgodi, da bi kakšen delavski svet ali drug samoupravni organ zavrnil strokovno dober predlog, na drugi strani pa na žalost tudi slabega ne. Delegati so se od parlamentiranja že utrudili, prav tako morda predlagatelji od ovinkarjenja, zato ne obstajajo resne ovire, da se smotrno in strokovno odloča. V taki situaciji se naša stroka in naše znanje nenadoma pokažeta tak, kot v resnici sta. Na izpitu je tudi naša zmogljivost timskega dela in dogovarjanja na poslovnem nivoju. Operativnih problemov je res veliko, od katerih so tisti, ki izhajajo iz našega okolja, manj odvisni od nas, vse ostalo (organizacija dela, delno produktivnost, inovativnost) pa je zanesljivo odvisno od nas samih.

Trditev, da je vse odvisno od nas samih, se običajno nahaja na koncu govorov, analiz, razmišljanj kot dokončni odrešilni odgovor. Navsezadnje je izrečena tudi v tem članku,

s poudarkom na odgovornosti vodilnih. Toda pobliže pogledano, v njem ni nič otipljivega. Kdo smo namreč mi? Ali se ob sklenitvi delovnega razmerja z drugimi delavci v združenem delu — Verigi dejansko poistovetimo s podjetjem? Nekdo morda se, večina pa najbrž ne. Prenizki osebni dohodki naprimer v primerjavi z drugimi podjetji ali zasebnimi obrtniki, slabše delovne razmere itd. zanesljivo povzročijo odhajanje delavcev. V principu tako lahko ravna vsakdo, tudi direktor, čeprav je ta še najbliže »nam«. Dejanska odtujenost, formalno je

ravno narobe, je še večja ob dejstvu, da osebni dohodek iz delovnega razmerja za mnoge sploh ni več pomemben vir dohodkov.

Če se ponovno vrnem na začetno vprašanje, kje je danes naša samouprava, je očitno, da je vsebinsko še vedno na začetku. Za njen razvoj je gotovo pomembno, da se počasi otresa nekoristnega formalizma in samoupravljanja zaradi samoupravljanja. Bilo bi pa zelo žalostno, če je slednje tudi v resnici njena skrajna možnost.

M. Janša

Jubilejni koncert našega Mešanega pevskega zbora

Ob deseti obletnici je imel Mešani pevski zbor KPD Veriga v petek, 8. junija slavnostni koncert v avli leške osnovne šole. O težavah in uspehih desetletne prehojene poti je beseda na drugem mestu glasila.

Ta prispevek nima ambicije glasbene kritike, ker avtor zato tudi ni usposobljen, pač pa gre za vtise poprečnega ljubitelja petja, s koncerta, ki je plod desetletnega dela petnajstih fantov in deklet, ki pojejo od enega do deset let.

Zbor je v enournem koncertu prikazal svojo razvojno pot, od dekliskega do mešanega zbora. Zato se je tudi koncert začel v ženskem sestavu. Prva trema je dekletom nekoliko stisnila grla, zatem pa je petje postalo ubrano in prijetno za uho, pa najsi so peli priredbe narodnih pesmi, renesanso, črnsko duhovno pesem ali umetne pesmi. Še zlasti je bil kvaliteten preskok med koncertom opazen ob prihodu moškega dela zbora, ko je pesem res lepo zvenela. Odlika zbora so mladostni glasovi in ubranost brez vsakršnega izstopanja in forsiranja posameznikov. Seveda je treba upoštevati, da gre za ansambel petnajstih pevcev in pevk, ki je deloma programsko omejen zaradi številčno prešibkega moškega dela zbora.

Vsekakor je zbor s svojim jubilejnim koncertom dokazal, da je krepko presegel raven čitalniškega petja in da se bo, še posebej, če bo številčno okrepjen z moškimi glasovi, uvrstil med najkvalitetnejše amaterske zборе tega območja.

Številčnost je zborova usoda, s katero se ubada že vseh deset let. Res škoda, da Lesce z okolico niso sposobni zagotoviti večje številčnosti. To bi si leški pevci resnično zaslužili, saj gre za kvaliteten ansambel, kjer ne štejejo le nastopi, pač pa kvaliteto petje, ki je nad poprečjem drugih ljubiteljskih dejavnosti, kar konec koncev izpričujejo tudi Gallusova priznanja.

Še beseda o protokolu jubilejne prireditve. Ta je bil obširen in na momente neokusen, upajmo pa, da bo hitro

pozabljen, hkrati z vsemi prapovpisnimi napakami na vabilu za jubilejno prireditev.

Ob jubilejnem koncertu zbora so rekli:

Miloš Šter, Murka:

Ponosni smo, da ste nam zaupali pokroviteljstvo nad slavnostnim koncertom, saj čutimo, da smo nekje vendarle povezani s prvimi koraki vaše poti.

Večina članov zbora, ki je bil ustanovljen ob 20-letnici našega podjetja, je vztrajalo vrsto let in lahko ste ponosni, da ste 10 let pridno prepevali, se razvijali in dosegli kvaliteten raven, ki jo danes predstavlja vaš zbor. Prepričani smo, da ste v svoje delo vložili veliko truda, posvetili delu v zboru številne proste ure. Vsega tega pa ne bi mogli brez obilo dobre volje. Ljubezno do petja vas je povezovala, v tej ljubezni ste rasli in jo razdajali na številnih nastopih. Ogrela ste dlani in srca mnogih ljubiteljev zborovske pesmi, s svojim petjem pa močno popestrili kulturno življenje Lesca.

Številnim čestitkam se pridružuje ves naš kolektiv. Želimo vam, da bi tudi v prihodnje dobro delali, nas razveseljevali s prijetnim petjem in ohranjali kulturno življenje našega kraja. Upamo, da se bomo ponovno srečali ob praznovanju vaše 20-letnice!

Pavel Noč, Veriga:

Organiziranje kulturne dejavnosti v prejšnjem desetletju v okviru Verige iz Lesca, je pomenilo še en dodaten člen v njeni široki razvejani. V okviru te akcije je pod okriljem Verige v letu 1979 zaživel tudi mladinski pevski zbor, ki s svojo visoko umetniško ravni pri izvajanju narodnih in umetnih pesmi nadaljuje izročilo slovenske kulture. Vsak nastop predstavlja za ta mali kolektiv zadovoljstvo ob ponovnem priznavanju lepote slovenske pete besede. Tako kot v najtežjih časih druge

(Nadaljevanje na 8. str.)

Plodnih deset let Mešanega pevskega zbora Veriga Lesce

Pred dnevi so članice in člani Mešanega pevskega zbora Veriga Lesce proslavili pomemben jubilej — 10-letnico uspešnega delovanja. Ob tej priložnosti so pripravili troje koncertov: v graščini Grimišče na Rečici pri Bledu, v radovljiški graščini in nazadnje 8. junija še osrednji slavnostni koncert v avli OŠ v Lescah.

Z izborom narodnih, umetnih, latinskih in črnskih duhovnih pesmi so zaobsegli vso širino repertoarja, ki so ga prepevali v desetih letih obstoja. Na vseh treh nastopih so bili pri občinstvu, glede na številne obiske, deležni precejšnje pozornosti, prav povsod pa poželi prisrčen in dolgotrajen aplavz.

(Nadaljevanje s 7. str.)

svetovne vojne, pomenijo pesmi sprostitvev in združevanje vseh tistih, ki oznanjajo in nazznanjajo našo preteklost, našo prihodnost. Vsega tega pa je delaven človek prav tako potreben kot ostalih dobrin tega sveta.

Kot matični kolektiv se ob 10-letnici obstoja pevskega zboru najtopleje zahvaljujem za izredno plodno in uspešno sodelovanje, istočasno pa želimo, da bi mu dosedanji uspehi pomenil spodbudo za nadaljnje delo in da bi naša slovenska peta beseda zaživela v še močnejši in kvalitetnejši zasedbi.

Zlato Kavčič, Turistično društvo Lesce:

Za naše počutje v okolju, v katerem živimo, so odločilni odnosi med ljudmi, ki jih lepa slovenska pesem lahko izgrajuje. Turistični delavci vemo, da je kultura eden tistih dejavnikov, ki pogojujejo tudi interes drugih narodov in narodnosti, da prihajajo k nam, kjer jim lahko ponudimo lepote našega okolja. V kraju kjer živimo, na žalost preveč pozabljamo, da nas slovenska pesem, zapeta iz lastnih grl, nemalokrat odreši tegob vsakdanjega življenja in nam da novih moči. Vsi pa nismo enaki.

Leški pevski zbor je skupina, ki z veliko zavzetostjo skrbi že desetletje za to, da so v ožjem življenjskem okolju vzpostavljeni pogoji, ki omogočajo predvsem mladim spoznati pevsko kulturo.

Prepričani smo, da bo jubilej, ki ga praznuje leški pevski zbor, nova spodbuda za bodočnost.

Člani Turističnega društva Lesce izrekamo čestitke in zahvalo članom zbora za dosedanje petje ter obenem želimo, da bodo tako kot vedno doslej, tudi v bodoče sodelovali z nami.

Rojstno leto mladega verigarskega zbora, katerega povprečna starost je 24 let, sega v leto 1974. Tedaj je v leški Murki, kjer so se pripravljali na praznovanje 20-letnice obstoja, vzknila ideja, da bi jubilej počastili tudi s priložnostnim nastopom dekliskega pevskega zbora, ki bi ga sestavljala zaposlena murkina dekleta. Tako je znani zborovodja prof. Karel Boštjančič zbral 34 pevke in na svečanem nastopu je ubrano zazvenela tista znana »tam kjer murke cveto...«

Navdušenje deklet nad zborovsko pesmijo je bilo tolikšno, da so z dirigentom sklenile vztrajati naprej. Se več: medse so pritegnile še fante in tedaj se začelja pot Mešanega pevskega zbora. Prizadevno so vadili in zvrstili so se prvi nastopi, ki so jim vtili še več volje za delo. Leta 1976 jih je pod svojo streho sprejelo DPD Svoboda Lesce, v katerem je že delovala godba na pihala.

Svoj prvi pravi umetniški vrhunec je leški zbor dosegel na prvem samostojnem koncertu 31. marca 1978 v Lescah. 26 pevk in pevcev je pod neutrudno dirigentsko roko prof. Karla Boštjančiča, ki je zbor vseskozi vodil brezplačno, doživeto odpelo svoj program in za marsikoga je bil nastop mladinskega zbora prijetno presenečenje.

Med težavami, ki so »zvesto« spremljale leške pevce, je najtrši oreh vsekakor predstavljal finančni problem. Zato so z veseljem leta 1979 pristopili h Kulturno prosvetnemu društvu Veriga Lesce, v katerem je še delovala folklorna sekcija.

Z vstopom v verigarsko kulturno društvo so postali tudi člani družine pevskega zbora SŽ in na ta način prišli v stik s kvalitetnimi zbori z Raven, Prevalj, Stor, Kropo in Jesenic. V tem obdobju, točneje spomladi 1980, je na krmilo zbora stopil dotedanji pevec Jože Kocjančič. S prizadevnostjo na številnih vajah so pevci dvigovali kvalitetno raven svojega petja in zlasti v sezoni 1980/81 so si nastopi kar podajali roke. Se zlasti živa v spominu so ostala gostovanja v Slavonskem Brodu pri KUD Đuro Đaković, s katerimi smo sklenili pobratenje na kulturnem področju, v Varaždinu v okviru kulturne izmenjave med pobratenima občinama Varaždinom in Radovljico, na Srečanjih pevskega zbora SŽ in še in še bi lahko naštevati.

V zadnjih dveh letih zbor trpi za že kar kroničnim pomanjkanjem pevcev. Na razne načine so že poskušali okrepiti svoje vrste — prek radia, časopisa, z osebnimi stiki, a pravega odziva ni bilo, Zdaj

skušajo opozoriti nase na nov način — s čim kvalitetnejšo izvedbo svojih pesmi. V svojem repertoarju, ki ga stalno širijo, imajo narodne, umetne, latinske in črnske duhovne pesmi, v prihodnje pa mislijo vanj vključiti še nove pesmi in tako še obogatiti svoj program. Jože Kocjančič, akademski glasbenik, ki zbor vodi brezplačno, se z vsemi člani Mešanega pevskega zbora KPD Veriga Lesce trudi po svojih najboljših močeh. Dober znak, da so mladi Leščani na dobri poti, pa je potrdil tudi dolgotrajen aplavz na nedavnem srečanju pevskega zbora Gorenjske v Kamniku. »Zato naj že sedaj velja iskreno povabilo vsem, da s svojimi glasovi v prihodnji sezoni okrepe naše vrste!«, vabijo leški pevci.

Vsi, ki bi se radi vključili v delo leškega pevskega zbora, poiščite Braneta Ruparja, zaposlenega v Verigi, v Vzdrževanju in on vam bo postregel z nadaljnjimi informacijami.

Ob koncu se najtopleje zahvaljujemo Konferenci osnovnih organizacij sindikata Verige Lesce za pomoč pri izvedbi naše 10. obletnice, članom KPD Veriga in posebej njenemu predsedniku Jožetu Hozjanu za uspešno sodelovanje, prav tako čutimo moralno dolžnost, da se zahvalimo celotnemu kolektivu Verige za razumevanje in pomoč v petih letih, odkar smo postali člani KPD Veriga Lesce. Navdve veseli bomo nadaljnega uspešnega sodelovanja, člani zbora pa ob tej priložnosti obljublamo, da bomo raven našega petja nenehno dvigovali in da bomo tako povsod, kjerkoli bomo nastopili, resnično lahko ponos leške Verige, so sklenili svoje misli mladi leški pevski jubilanti.

Bojan Rauh

Zahvale

Ob smrti drage mame Alojzije Tramte se toplo zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam Kovačnice in Verigarne za podarjeni venec, denarno pomoč, izrečena sožalja in spremstvo na njeni zadnji poti. Najlepše se zahvaljujem vsem prijateljem, znancem, sosedom, sostanovalcem iz Savske 4 a, ki ste nam kakorkoli pomagali v teh težkih trenutkih, posebno pa Bizjakovim, Pajičevim in Bobnarjevim.

Vsem iskrena hvala!
sin Tone in hčerka Mihaela
z družinama

MPZ na srečanju pevskega zbora radovljiške občine

Razporeditvam ob rob...

V zadnjem času lahko v sredstvih javnega obveščanja vedno več beremo in slišimo o razporejanju delavcev iz t. im. »režije« v »proizvodnjo«. Gospodarske razmere nedvomno narekujejo čim bolj smotrno izrabo delovnih sredstev kot tudi čim racionalnejšo in čim ustreznejšo razporeditev delavcev, da bi bilo delo učinkovitejše. Vendar nas lahko, vsaj pravnik, nekateri postopki in komentarji ter ocene in presoje, ki te razporeditve delavcev spremljajo, spodbujajo k razmišljanju.

Z ustavo je vsakemu občanu zagotovljena svoboda izbire poklica in zaposlitve. Ko se delavec, ki si je pridobil določen poklic, svobodno odloči in zaposli v neki organizaciji združenega dela in začne opravljati določena dela oziroma naloge, je med opravljanjem teh del oziroma nalog sicer lahko razporejen tudi na druga dela oziroma k drugim nalogam. Vendar v primerih in pod pogoji, ki jih določata zakon in ustrezni samoupravni splošni akt!

Prav zaradi varstva delavčeve zaposlitve, za katero se je svobodno odločil, in zaradi potrebe delovnega procesa in drugih zahtev, ki nastopajo na strani organizacije združenega dela, določata zakon o združe-

nem delu in zakon o delovnih razmerjih, v katerih primerih in pod katerimi pogoji je delavec mogoče razporediti na druga dela oziroma k drugim nalogam. Poleg zakonskih določb pa je potrebno primere in pogoje konkretizirati in jih prilagoditi razmeram v posameznih oblikah združevanja dela s samoupravnimi splošnimi akti.

Med najpomembnejšimi in lahko rečemo tudi temeljnimi zakonskimi določbami na področju razporejanja delavcev je vsekakor določba, da je med trajanjem delovnega razmerja delavec praviloma lahko razporejen na vsako delo oziroma k vsaki nalogi, ki ustreza njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljeni delovni zmožnosti.

Vse izjeme od tega načela so določene le za primere, ko gre za začasno razporejanje delavcev zaradi višje sile, izjemnih okoliščin in pomanjkanja dela v lastni organizaciji ali kadar gre za razporeditev s privolitvijo delavca oziroma kadar gre za delavčovo neuspešno delo.

Upravičeno se lahko sprašujemo, ali so bile vse zakonske določbe, pa tudi ustrezne določbe samoupravnih splošnih aktov v dosedanjih postopkih razporejanja spoštovane tako v smislu materialnega kot procesnega prava, ali so bili pred tem spremenjeni tudi letni kadrovske plani oziroma, ali se v organizacijah združenega dela namenja dovolj pozornosti že pripravi teh planov.

Zavedamo se, da so določene kadrovske spremembe nujno potrebne, pa tudi, da se nam prav zdaj začelja maščevati dosedanje širokogrudno priznavanje z delom pridobljene delovne zmožnosti kot tudi neustrezno vrednotenje proizvodnega dela v razmerju do manj zahtevnih opravil v administraciji. Vendar menimo, da je treba spoštovati zakonske in samoupravne norme o razporejanju, ki smo jih sprejeli.

Če ugotovljamo, da so potrebne določene spremembe teh norm, pa o njih razumno razmislimo.

Anka Novak

Iz Pravne prakse 18/83

Kadrovske vesti

Novosprejeti delavci

tozd Vijakarna
Brane Nuždič, Vojko Frelj,
Boštjan Turk, Maja Tomažin

tozd TIO

Boštjan Resman
tozd Sidrne verige
Roman Sodja, Franc Gom-
boc
Tehnični sektor
Janez Ropret

Prišli iz JLA

tozd Verigarna
Rade Šašo

Prenehali z delom

tozd Vzdrževanje
Ivan Zupan
tozd Verigarna
Franjo Mičič, Stanislav Ja-
len
tozd Orodjarna
Karol Primožič
tozd TIO
Iztok Golob, Franc Oštir,

Perica Samac
Tehnični sektor
Alojz Cilenšek, Janez Ko-
kalj
Splošni sektor
Elizabeta Tuksar

Poročili so se

Dušan Železnjak iz tozda Vzdr-
ževanje in Terezija Grebenar iz
tozda Verigarna
Stanislav Jalen iz tozda Veri-
garna
Ljubomir Vila iz tozda Veri-
garna

Rodili so se

Anton Kavčiču iz tozda Orod-
jarna hči Darja
Adeamu Porčiču iz tozda Veri-
garna hči Andira
Stanetu Gašperšiču iz Tehnič-
nega sektorja hči Alenka
Šemu Mujezinoviću iz tozda
Kovačnica hči Aida

kadrovska služba

Ob upokojitvi

Maja Gajsar se je zaposlila v DO Veriga leta 1952. Njeno prvo delo je bilo v Kovačnici na stiskalnicah pri izdelavi delov za pluge in brane. Naslednje delo je dobila v Vijakarni, kjer je delala na avtomatih. Kasneje pa jo je pot vodila na delo v samsko menzo, kjer je delala do ustanovitve obrata družbene prehrane Veriga, v njem pa ostala do upokojitve.

Težko delo ji je načelo sicer trdno zdravje, zato se je predčasno upokojila.

V svojem delovnem okolju se je ponašala z vestnostjo in vedrino, ki jo je znala prenesti tudi na sodelavke.

Za dolgoletni trud se ji iskreno zahvalujemo in ji želimo v pokoju veliko zdravih, vedrih let.

Sodelavke okrepčevalnice

Zahvali se pridružujemo tudi drugi delavci splošnokadrovskega sektorja.

Utrinka

Ko zapuščam dom, se zemlja temna zdi,
nebo je sivo,
krošnje hrasta, smreke, bresta
maje veter neutrudljivo.
Daleč vodi cesta mračna, dolga
in brez sonca,
polna steklovine, trnja bode
me brez konca,
še včeraj cvetje in potoka
žuborenje,
a zdaj? Kje je dom in kje
življenje?
Le mrtve gore in granitne
skale v sivini,
otožna pesem sliši se v tišini,
v daljavo, kjer je dom, pogled
moj odhiti,
tedaj v srcu kot potok zaigra,
ko med kamenjem valovi.

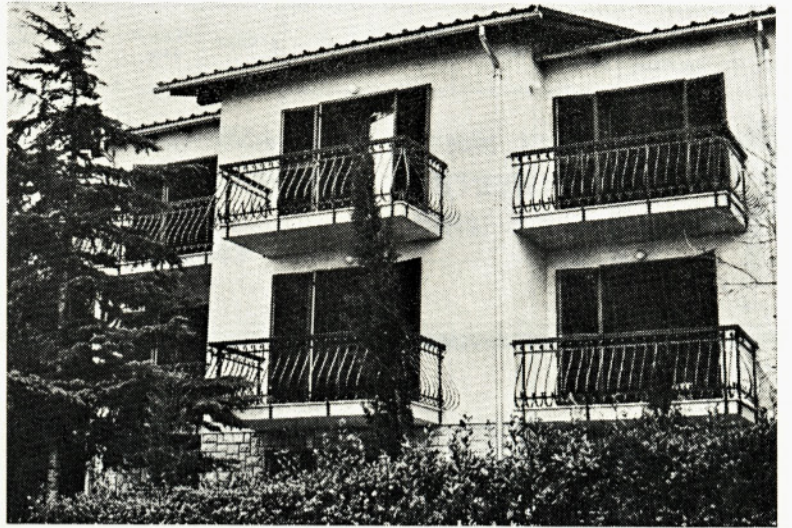
Le zakaj danes ni dežja...
da bi opralo umazane ulice in
odgnalo dolgčas... da bi voda
napolnila razpoke v utrujeni
zemlji, da bi bile kot tanke
črte... tako kot življenje...
brez zveze in brez smisla.

Le zakaj danes ni vetra...
da bi odpihnil laži, ki so bo-
leče, in pripihal resnico... da
bi ohladil vročo dušo in po-
metel zlo iz sveta v divjem
ritmu in z neugnano silo...

Le zakaj danes ni življe-
nja... svetlega, polnega upov
in skrivnostnih želja... živ-
ljenja, kot potok razigranega
brez čudnih formul in atomov,
ki ubijajo... le zakaj...

Saša Meško

Železarna Ravne
Iz srečanja literatov SZ

Starega počitniškega doma ni več

»Mi gremo pa letos na počitnice v novi dom, vi pa ne!«
»Prava reč, če se bahaš z novim domom. Je pa zato bolj veselo v starem, ker nas je več skupaj!«

»Nimate pa zato miru, pa na stranišče morate čakati, pa tuširati se ne morete in, in, nobenega šefa ni med vami!«

Tako nekako so se baje odvijali dialogi med našimi nabudneži pred odhodom na letni dopust v počitniški dom. Radi ali neradi, priznati moramo, da tudi nam ni bilo vseeno, v katerem domu smo dobili prostor. Res je, da se je razlika v udobnosti domov skušala rešiti s ceno penziona, vendar je kljub temu še vedno ostal občutek manjvrednosti ob bivanju v starem domu. O tem so nas obvestili ob prevzemu učitelji radovljiške osnovne šole, ki imajo v našem domu šolo v naravi. Neverjetno je, da že otroci to tako ocenjujejo, po izjavah njihovih učiteljev so tudi nekateri starši po telefonu zahtevali, da naj njihove otroke nameste v novi dom. Torej smo v dobri veri, da otrokom nudimo čimveč, dosegli na razne intervencije staršev prav nasprotno.

Kakorkoli že, dom je sedaj preurejen tako, da razlike v bistvu ni več. Vse sobe v starem domu so opremljene s sanitarijami. Prav tako imajo sobe okna, ki jih prej ni bilo in so se prezračevale skozi vrata. Tudi vhodna vrata so zamenjana, namesto parketa je topli pod.

Poleg preureditve sob smo obenem odpravili še nekatere pomanjkljivosti v kuhinji, skladiščnih prostorih, bifeju in zunanji jedilnici. V kuhinji je montirana primerna napa z odzračevalnim sistemom. Pri vходу s parkirnega prostora v kuhinjo je urejeno skladišče za zelenjavo in krompir, tako da je ta vrsta živil ločena od prostora, v katerem so ostala živila. V vseh kletnih prostorih med kuhinjo in bifejem je montirano prezračevalno omrežje z ventilatorjem. V bifeju je zamenjana točilna miza (opremljena je s hladilnikom). Dokončane so stranske zaščite v ostrejšu zunanje jedilnice, tako da med nalivom vodā ne

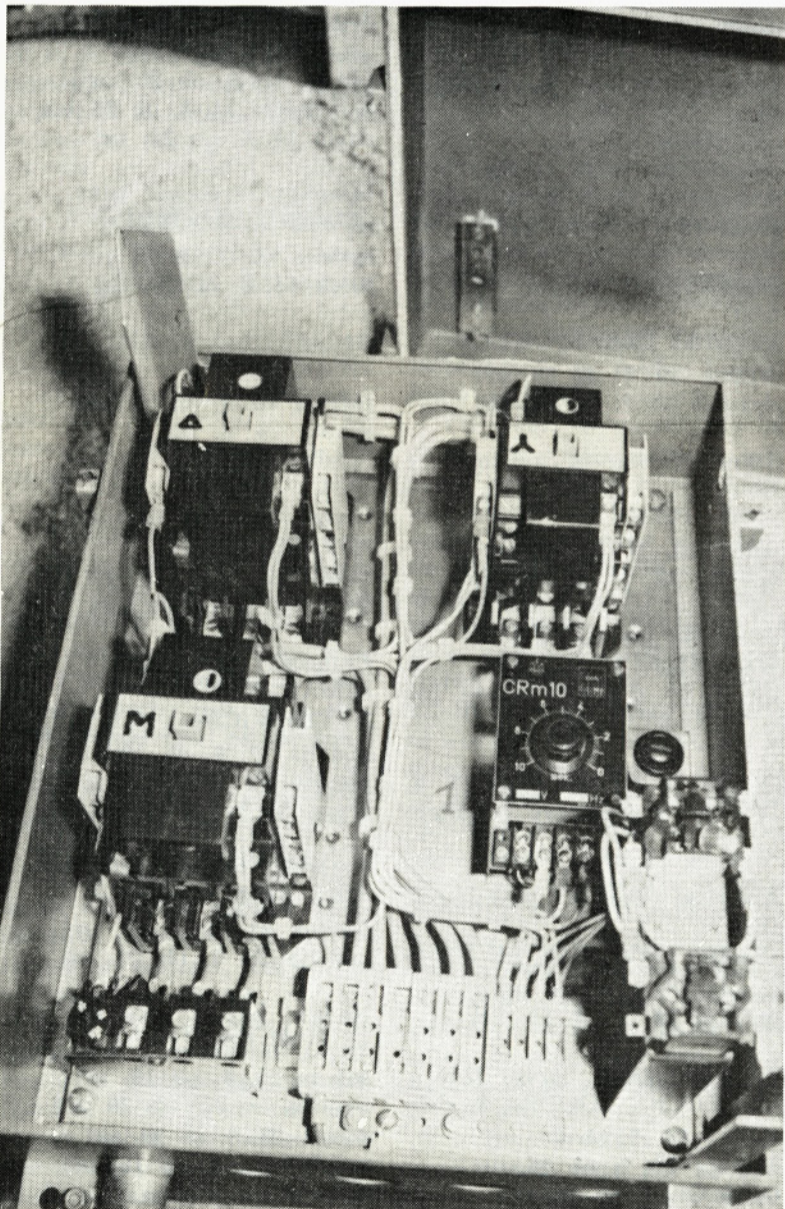
vdira v ta prostor. Zamenjano je omrežje odtočnih žlebov, ker so bili prvotni žlebovi premajhni. Hkrati so bila popravljena vhodna vrata na parkirni prostor (polomljeni nosilni betonski stebri).

Izvajalec gradbenih del je bilo gradbeno podjetje Radovljica. Vsa kovinska oprema pa je bila izdelana v naši vodovodni delavnici. Za razliko od lanskega leta moramo našim in zunanjim izvajalcem dati priznanje, ker so bila dela končana pred rokom in ni prišlo do presega predvidenih stroškov, kar je pri nas že ustaljena praksa. Po predračunu je rekonstrukcija starega doma znašala:

	din
rušitvena dela	267.378,00
zemljska dela	19.327,00
betonska dela	30.034,00
zidarska dela	588.893,00
opaži in odri	138.436,00
obrtiška dela	
tlaki	86.400,00
keramična dela	318.750,00
vodovodna	
instalacija	544.752,00
mizarska dela	305.000,00
5 odst. manipul.	
stroški	62.745,00
skupaj	2.361.715,00

Z deli se je pričelo 26. marca, zunanji izvajalci so zaključili 12. maja. Tako zunanji kot našim izvajalcem še enkrat vse priznanje za solidno in točno delo, vsem koristnikom pa obilo užitkov v času počitnic.

F. Bregar

Vezje — izdelek našega štipendista — električarja ob zaključnem izpitu

MATI — DELAVKA

Vsako jutro ob isti uri
hiti,
hiti, mati delavka
v tovarno.

Vsako jutro ob isti uri
njen malček mali
še spi,
a mati ga zbudi
in v jasli hiti.
Vsako jutro ob isti uri

se mati trudi,
za kruh,
za družino.

Vsa zgarana ob isti uri
domov hiti,
da malčka in sebe
preživi.

Olga Mlakar
Iz srečanja literatov
in pesnikov SOZD SZ

Program kina Radovljica

od 5. julija do 29. avgusta 1984

P. J.	LAHEK IZOLACIJSKI MATERIAL	ELEKTRIČNI DELCI	ŽEVLJARSKI MATERIAL	NATAHČUO, SKRBJUJO	RADIJ	ETIČNOST	REKA V ZRU	HOŠKO IME	ANTIČNA POKRAJINA V ITALIJI	ŽELEZOV OKSID	INTIHAR ANTON	GRAM	ŠPANIJA
NAŠ TOZB													
POMOČNIK TOZBOVOJIA V TIO												HESTO NA GOKENJSKEM	DVA
TEJE Ž IME					OKRASNA CVETICA						KOPER NADANJE, PRICAKOVANJE NEŽESA		
TUJE Ž. IME					VOLT GRŠKI FILOZOF		OZIM UROŠ TONE NEŽMAH			NAPRAVA ZAMERJENJE ČASA OBLO, JAJČASTO			
KLISIK	ORNAHENT NA IZKONTAKEM KAPITELU ŠESTI TON								OBOROŽEN TAT				
PROTAKTIJU			PRESTOL IZDELOVLEC ŠPORTNE OPREME					HOŠKO IME					ANTIČNAŠTIČKO VEČE NARODNOG OSLOBOJENJA JUGOSLAVIJE
16. ČRKA		JANEŽ OČE						Ž. IME RIMSKA S					
VESELJE							GEOMETRIJSKO TELO					VZHOD ZAVOJI	
	TITAN OVINEK		TRITIJ PRIPADNIKA STAREGA LJUBSTVA IZ PERUJA		NIKELJ			ČAPLINOVA VDOVA ZNAHKA KASET					
PRALNI PRAŠEK							M. IME IME PAPERJA MED VOJNO				MOLIBDEN STABION V BUDIMPEŠTI		
RIMSKA 1		IZRAZIT NAPROTILIK ERŽEN TONE								UNJEČJI PTIC TEKAC ROGAČ ATON			
POLPROIZVODI IZ HLODOV						IZLOČEK ŽLEZ NIČ							ŽVEPLO
ARABSKI KONJ			RASTLINA Z MESHATIMI LISTI LILJEVKA						ČASČEN BIK V STAREM EGIPTU				

Izžrebani reševalci križanke iz prejšnje številke:
prva nagrada — Ciril Jemc
druga nagrada — Božo Zadra-vec, Martina Kralj
tretja nagrada — Darinka Horvat, Jože Vahtar.

Mali oglasi

Zaposlimo delavca z večletnimi izkušnjami in dobrim poznavanjem sodelavcev na delih in nalogah »informacije o spremenjenih internih telefonskih številkah«. Ponudbe sprejemamo pod šifro »živi telefonski imenik«.

Razpisujemo natečaj za idejno rešitev zbiranja inovacijskih pobud v skrinjici pred menzo. Skrinjica mora ostati pokrita. Ponudbe oddajte pod šifro »ni ovir za kreativnost«.

Sodelavec z odgovornega položaja je na poti od doma do tovarne izgubil logiko. Ker ni bila veliko rabljena in mu je drag spomin, naproša poštnega najditelja, naj je ne vrže proč, pač pa vrne proti nagradi.

Društvo ljubiteljev nizkih plač prireja seminar »Kako skozi mesec«. Interesenti, pohitite s prijavi, kajti zanimanje narašča.

Izgubila so se naročila za snežne, kamionske in traktorske verige. Najditelj naj jih vrne v Verigarano.

Hongkonški barvni pustolovski film
»LETEČA TOLPA«
četrtak 5. 7. ob 20. uri
sobota 7. 7. ob 18. uri
sreda 11. 7. ob 20. uri

Italijanski barvni film
»PACIFIK BANANA«
ponedeljek 9. 7. ob 20. uri

Ameriški barvni pustolovski film
»PSI VOJNE«
sobota 7. 7. ob 20. uri
nedelja 8. 7. ob 18. uri
torek 10. 7. ob 20. uri

Ameriški barvni film
»CIMERKE«
četrtak 12. 7. ob 20. uri
sobota 14. 7. ob 20. uri
torek 17. 7. ob 20. uri

Hongkonški barvni film
»LETEČA GILJOTINA«
sobota 14. 7. ob 18. uri
nedelja 15. 7. ob 20. uri

Ameriški barvni pustolovski film
»KAMION SMRTI«
nedelja 15. 7. ob 18. uri
ponedeljek 16. 7. ob 20. uri
sreda 18. 7. ob 20. uri

Jugoslovanski barvni vojni film
»VELIKI TRANSPORT«
četrtak 19. 7. ob 20. uri
nedelja 22. 7. ob 18. uri

Ameriški barvni pustolovski film
»BELI PES«
petek 20. 7. ob 20. uri
nedelja 22. 7. ob 20. uri

Ameriški barvni film
»IZGINIL«
sobota 21. 7. ob 18. in 20. uri

Od 23. 7. do vključno 27. 7. 1984 kino predstave odpadejo

Ameriški barvni pustolovski film
»SAMO DVAKRAT SE ŽIVI«
sobota 28. 7. ob 18. uri
nedelja 29. 7. ob 20. uri

Zahodnonemški barvni film
»RESNIČNE ZGODBE 8. del«
sobota 28. 7. ob 20. uri
nedelja 29. 7. ob 18. uri
torek 31. 7. ob 20. uri

Francoski barvni film
»BOJEVNIKI PODZEMLJA«
ponedeljek 30. 7. ob 20. uri
sreda 1. 8. ob 20. uri

Ameriški barvni kriminalni film
»VIGILANTE«
četrtak 2. 8. ob 20. uri
sobota 4. 8. ob 18. uri
nedelja 5. 8. ob 20. uri

Angleški barvni pustolovski film
»DETEKTIV HARIJETA ZAPER«
sobota 4. 8. ob 20. uri
nedelja 5. 8. ob 18. uri
torek 7. 8. ob 20. uri

Italijanski barvni film
»DEKLE IZ TRSTA«
ponedeljek 6. 8. ob 20. uri
sreda 8. 8. ob 20. uri

Italijansko-španski barvni pustolovski film
»OMAR MASČEVALEC«
četrtak 9. 8. ob 20. uri
sobota 11. 8. ob 18. uri
nedelja 12. 7. ob 20. uri

Jugoslovanski barvni film
»HALO TAXI«
sobota 11. 8. ob 20. uri
ponedeljek 13. 8. ob 20. uri
sreda 15. 8. ob 20. uri

Hongkonški barvni film
»DVOBOJ MOČNIH«
nedelja 12. 8. ob 18. uri
torek 14. 8. ob 20. uri

Ameriški barvni film
»PODGANE«
četrtak 16. 8. ob 20. uri
sobota 18. 8. ob 18. uri
nedelja 19. 8. ob 20. uri

Hongkonški barvni film
»GVERILCI«
sobota 18. 8. ob 20. uri
torek 21. 8. ob 20. uri

Francoski barvni film
»EMANUELA II. ANTIDEVICA«
nedelja 19. 8. ob 18. uri
ponedeljek 20. 8. ob 20. uri
sreda 22. 8. ob 20. uri

Ameriški barvni film
»JAZ SEM POROTA«
četrtak 23. 8. ob 20. uri
nedelja 26. 8. ob 20. uri

Nemški barvni western film
»KRVNI BRATJE«
sobota 25. 8. ob 18. uri
ponedeljek 27. ob 20. uri
sobota 25. 8. ob 20. uri
nedelja 26. 8. ob 18. uri
film še ni določen

Jugoslovanski barvni film
»SRAM«
torek 28. 7. ob 20. uri
sreda 29. 8. ob 20. uri

VERIGA je glasilo delovne organizacije Slovenske železarnice — Veriga Lesce, n. sol. o. Izhaja enkrat mesečno. Ureja ga uredniški odbor: Pavel Bizjak, Marjan Stiperski, Ivanka Korošec, Polona Lukan, Ivanka Sodja. Odgovorna urednika sta Franc Čop in Miloš Janša. Glasilo je po 7. točki 36. člena Zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu in mnenju republiškega komiteja za informiranje prosto plačila prometnega davka. — Tiska Tiskarna Ljubljana.